स्कन्दपुराणम्
वैष्णवखण्डः
बदरिकाश्रममाहात्म्यम्
skandapurāṇam
vaiṣṇavakhaṇḍaḥ
badarikāśramamāhātmyam

Informazioni:

Titolo: Skanda Purana – Vaishnava Kandha – Badarikasra Kandha
Nome file: skanda_purana_vaishnava_sanskrit_7
Categoria: Purana
Locazione: https://www.culturavedica.org/
Autore: Vyasa
Linguaggio: Sanscrito
Soggetto: Strategia, diplomazia, legislazione, storia, yuga, ecc.
Translitterazione: https://www.culturavedica.org/
Correzione: https://www.culturavedica.org/
Data: 2 giugno 2019
Ultima revisione: 10 maggio 2020
Accesso: https://www.culturavedica.org/purana/
Mail: info@culturavedica.org
Font: Siddhanta – Calibri (IAST)
Testo editabile disponibile: info@culturavedica.org

© Quest'opera è stata digitalizzata e messa a disposizione da "CulturaVedica", può essere usata per la ricerca e lo studio personale. Non può essere usata (senza permesso) per scopo promozionale o commerciale.

Aiutate a mantenere il rispetto e lo spirito del sito

Sommario

vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||1|| 3
vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||2|| 7
vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||3|| 10
vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||4|| 14
vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||5|| 17
vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||6|| 21
vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||7|| 25
vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||8|| 29

वैष्णवखण्डः ॥३॥ बदरिकाश्रममाहात्म्यम् अध्यायः ॥१॥	vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||1||
श्रीबदरीनाथाय नमः ।	śrībadarīnāthāya namaḥ |
शौनक उवाच ।	śaunaka uvāca |
सूतसूत महाभाग सर्वधर्मविदां वर ।	sūtasūta mahābhāga sarvadharmavidāṃ vara |
सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञ पुराणे परिनिष्ठित ॥१॥	sarvaśāstrārthatattvajña purāṇe pariniṣṭhita ||1||
व्यासः सत्यवतीपुत्रो भगवान्विष्णुरव्ययः ।	vyāsaḥ satyavatīputro bhagavānviṣṇuravyayaḥ |
तस्य यत्प्रियशिष्यस्त्वं त्वत्तो वेत्ता न कश्चन ॥२॥	tasya yatpriyaśiṣyastvaṃ tvatto vettā na kaścana ||2||
प्राप्ते कलियुगे घोरे सर्वधर्मबहिष्कृते ।	prāpte kaliyuge ghore sarvadharmabahiṣkrte |
जना वै दुष्टकर्माणः सर्वधर्मविवर्जिताः ॥३॥	janā vai duṣṭakarmāṇaḥ sarvadharmavivarjitāḥ ||3||
क्षुद्रायुषः क्षुद्रप्राणबलवीर्यतपःक्रियाः ।	kṣudrāyuṣaḥ kṣudraprāṇabalavīryatapaḥkriyāḥ |
अधर्मनिरताः सर्वे वेदशास्त्रविवर्जिताः ॥४॥	adharmaniratāḥ sarve vedaśāstravivarjitāḥ ||4||
तीर्थाटनतपोदानहरिभक्तिविवर्जिताः ।	tīrthāṭanatapodānaharibhaktivivarjitāḥ |
कथमेषामल्पकानामुद्धारोऽल्पप्रयत्नतः ॥५॥	kathameṣāmalpakānāmuddhāro:'lpaprayatnataḥ ||5||
तीर्थानामुत्तमं तीर्थं क्षेत्राणामुत्तमं तथा ।	tīrthānāmuttamaṃ tīrthaṃ kṣetrāṇāmuttamaṃ tathā |
मुमुक्षूणां कुतः सिद्धिः कुत्र वा ऋषिसंचयः ॥६॥	mumukṣūṇāṃ kutaḥ siddhiḥ kutra vā ṛṣisaṃcayaḥ ||6||
कुत्र वाल्पप्रयत्नेन तपो मन्त्राश्च सिद्धिदाः ।	kutra vālpaprayatnena tapo mantrāśca siddhidāḥ |
कुत्र वा वसति श्रीमाञ्जगतामीश्वरेश्वरः।	kutra vā vasati śrīmāñjagatāmīśvareśvaraḥ|
भक्तानामनुरक्तानामनुग्रहकृपालयः ॥७॥	bhaktānāmanuraktānāmanugrahakṛpālayaḥ ||7||
एतदन्यच्च सर्वं मे परार्थैकप्रयोजनम् ।	etadanyacca sarvaṃ me parārthaikaprayojanam |
ब्रूहि भद्राय लोकानामनुग्रहविचक्षण ॥८॥	brūhi bhadrāya lokānāmanugrahavicakṣaṇa ||8||
सूत उवाच ।	sūta uvāca |
साधु साधु महाभाग भवान्परहिते रतः ।	sādhu sādhu mahābhāga bhavānparahite rataḥ |
हरिभक्तिकृतासक्तिप्रक्षालितमनोमलः ॥९॥	haribhaktikṛtāsaktiprakṣālitamanomalaḥ ||9||
अथ मे देवकीपुत्रो हृत्पद्ममधिरोहति ।	atha me devakīputro hṛtpadmamadhirohati |
प्रसंगात्तव विप्रर्षे दुर्लभः साधुसंगमः ॥१०॥	prasaṃgāttava viprarṣe durllabhaḥ sādhusaṃgamaḥ ||10||
हरति दुष्कृतसंचयमुत्तमां गतिमलं तनुते तनुमानिनाम् ।	harati duṣkṛtasaṃcayamuttamāṃ gatimalaṃ tanute tanumāninām |
अधिकपुण्यवशादवशात्मनां जगति	adhikapuṇyavaśādavaśātmanāṃ jagati
दुर्लभः साधुसमागमः ॥११॥	durlabhaḥ sādhusamāgamaḥ ||11||
हरति हृदयबन्धं कर्मपाशार्दितानां	harati hṛdayabandhaṃ karmapāśārditānāṃ
वितरति पदमुच्चैरल्पजल्पैकभाजाम ।	vitarati padamuccairalpajalpaikabhājāma |
जननमरणकर्मश्रांतविश्रांतिहेतुस्त्रिजगति	jananamaraṇakarmaśrāṃtaviśrāṃtihetustrijagati
मनुजानां दुर्लभः सत्प्रसंगः ॥१२॥	manujānāṃ durllabhaḥ satprasaṃgaḥ ||12||
सूत उवाच ।	sūta uvāca |
अयं प्रश्नः पुरा साधो स्कन्देनाकारि सर्वतः ।	ayaṃ praśnaḥ purā sādho skandenākāri sarvataḥ |
कैलासशिखरे रम्य ऋषीणां परिश्रृण्वताम् ।	kailāsaśikhare ramya ṛṣīṇāṃ pariśṛṇvatām |
पुरतो गिरिजाभर्तुः कर्तुं निःश्रेयसं सताम् ॥१३॥	purato girijābhartuḥ kartuṃ niḥśreyasaṃ satām ||13||
स्कंद उवाच ।	skaṃda uvāca |
भगवन्सर्वलोकानां कर्त्ता हर्त्ता पिता गुरुः ।	bhagavansarvalokānāṃ karttā harttā pitā guruḥ |
क्षेमाय सर्वजंतूनां तपसे कृतनिश्चयः ॥१४॥	kṣemāya sarvajaṃtūnāṃ tapase kṛtaniścayaḥ ||14||
कलिकाले ह्यनुप्राप्ते वेदशास्त्रविवर्जिते ।	kalikāle hyanuprāpte vedaśāstravivarjite |
कुत्र वा वसति श्रीमान्भगवान्सात्वतां पतिः ॥१५॥	kutra vā vasati śrīmānbhagavānsātvatāṃ patiḥ ||15||
क्षेत्राणि कानि पुण्यानि तीर्थानि सरितस्तथा ।	kṣetrāṇi kāni puṇyāni tīrthāni saritastathā |
केन वा प्राप्यते साक्षाद्भगवान्मधुसूदनः ।	kena vā prāpyate sākṣādbhagavānmadhusūdanaḥ |
श्रद्दधानाय भगवन्कृपया वद मे पितः ॥१६॥	śraddadhānāya bhagavankṛpayā vada me pitaḥ ||16||
श्रीमहादेव उवाच ।	śrīmahādeva uvāca |
बहूनि संति तीर्थानि क्षेत्राणि च षडानन ।	bahūni saṃti tīrthāni kṣetrāṇi ca ṣaḍānana |
हरिवासनिवासैकपराणि परमार्थिनाम् ॥१७॥	harivāsanivāsaikaparāṇi paramārthinām ||17||
काम्यानि कानिचित्संति कानिचिन्मुक्तिदान्यपि ।	kāmyāni kānicitsaṃti kānicinmuktidānyapi |

इहामुत्रार्थदान्येव बहुपुण्यप्रदानि वै ॥१६॥
गंगा गोदावरी रेवा तपती यमुना सरित् ।
क्षिप्रा सरस्वती पुण्या गौतमी कौशिकी तथा ॥१९॥
कावेरी ताम्रपर्णी च चंद्रभागा महेंद्रजा ।
चित्रोत्पला वेत्रवती सरयूः पुण्यवाहिनी ॥२०॥
चर्मण्वती शतद्रूश्च पयस्विन्यत्रिसंभवा ।
गंडिका बाहुदा सर्वाः पुण्याः सिंधुः सरस्वती ॥२१॥
भुक्तिमुक्तिप्रदाश्चैताः सेव्यमाना मुहुर्मुहुः ।
अयोध्या द्वारका काशी मधुरावंतिका तथा । ॥२२॥
कुरुक्षेत्रं रामतीर्थं कांची च पुरुषोत्तमम् ।
पुष्करं दर्दुरं क्षेत्रं वाराहं विधिनिर्मितम् ।
बदर्य्याख्यं महापुण्यं क्षेत्रं सर्वार्थसाधनम् ॥२३॥
अयोध्यां विधिवद्दृष्ट्वा पुरीं मुक्त्येकसाधनीम् ।
सर्वपापविनिर्मुक्ताः प्रयांति हरिमंदिरम् ॥२४॥
विविधविष्णुनिषेवणपूर्वकाचरितपूजननर्तनकीर्तनाः ।
गृहमपास्य हरेरनुचिंतनाज्जितगृहार्जितमृत्युपराक्रमाः ॥२५॥
स्वर्गद्वारे नरः स्नात्वा दृष्ट्वा रामालयं शुचिः ।
न तस्य कृत्यं पश्यामि कृतकृत्यो भवेद्यतः ॥२६॥
द्वारिकायां हरिः साक्षात्स्वालयं नैव मुंचति ।
अद्यापि भवनं कैश्चित्पुण्यवद्भिः प्रदृश्यते ॥२७॥
गोमत्यां तु नरः स्नात्वा दृष्ट्वा कृष्णमुखांबुजम् ।
मुक्तिः प्रजायते शेषो विना सांख्यं षडानन ॥२८॥
असीवरुणयोर्मध्ये पंचक्रोश्यां महाफलम् ।
अमरा मृत्युमिच्छंति का कथा इतरे जनाः ॥२९॥
मणिकर्ण्यां ज्ञानवाप्यां विष्णुपादोदके तथा ।
ह्रदे पंचनदे स्नात्वा न मातुः स्तनपो भवेत् ॥३०॥
प्रसंगेनापि विश्वेशं दृष्ट्वा काश्यां षडानन ।
मुक्तिः प्रजायते पुंसां जन्ममृत्युविवर्जिता ॥३१॥
बहुना किमिहोक्तेन नैतत्क्षेत्रसमं क्वचित् ।
तपोपवासनिरतो मथुरायां षडानन ।
जन्मस्थानं समासाद्य सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥३२॥
विश्रांतितीर्थे विधिवत्स्नात्वा कृत्वा तिलोदकम् ।
पितृनुद्धृत्य नरकाद्विष्णुलोकं प्रगच्छति ॥३३॥
यदि कुर्यात्प्रमादेन पातकं तत्र मानवः ।
विश्रांते स्नानमासाद्य भस्मीभवति तत्क्षणात् ॥३४॥
अवंत्यां विधिवत्स्नात्वा शिप्रायां माधवे नराः ।
पिशाचत्वं न पश्यंति जन्मांतरशतैरपि ॥३५॥
कोटितीर्थे नरः स्नात्वा भोजयित्वा द्विजोत्तमान् ।
महाकालं हरं दृष्ट्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥३६॥
मुक्तिक्षेत्रमिदं साक्षान्मम लोकैकसाधनम् ।
दानाद्दरिद्रताहानिरिह लोके परत्र च ॥३७॥
कुरुक्षेत्रे रामतीर्थे स्वर्णं दत्त्वा स्वशक्तितः ।
सूर्योपरागे विधिवत्स नरो मुक्तिभाग्भवेत् ॥३८॥
ये तत्र प्रतिगृह्णंति नरा लोभवशंगताः ।
पुरुषत्वं न तेषां वै कल्पकोटिशतैरपि ॥३९॥
हरिक्षेत्रे हरिं दृष्ट्वा स्नात्वा पादोदके जनः ।
सर्वपापविनिर्मुक्तो हरिणा सह मोदते ॥४०॥
खगगणा विविधा निवसंत्यहो

ihāmutrārthadānyeva bahupuṇyapradāni vai ||16||
gaṃgā godāvarī revā tapatī yamunā sarit |
kṣiprā sarasvatī puṇyā gautamī kauśikī tathā ||19||
kāverī tāmraparṇī ca caṃdrabhāgā maheṃdrajā |
citrotpalā vetravatī sarayūḥ puṇyavāhinī ||20||
carmaṇvatī śatadrūśca payasvinyatrisaṃbhavā |
gaṃḍikā bāhudā sarvāḥ puṇyāḥ siṃdhuḥ sarasvatī ||21||
bhuktimuktipradāścaitāḥ sevyamānā muhurmuhuḥ |
ayodhyā dvārakā kāśī madhurāvaṃtikā tathā | ||22||
kurukṣetraṃ rāmatīrthaṃ kāṃcī ca puruṣottamam |
puṣkaraṃ darduraṃ kṣetraṃ vārāhaṃ vidhinirmitam |
badaryyākhyaṃ mahāpuṇyaṃ kṣetraṃ sarvārthasādhanam ||23||
ayodhyāṃ vidhivaddṛṣṭvā purīṃ muktyekasādhanīm |
sarvapāpavinirmuktāḥ prayāṃti harimaṃdiram ||24||
vividhaviṣṇuniṣevaṇapūrvakācaritapūjananartanakīrtanāḥ |
gṛhamapāsya hareranuciṃtanājjitagṛhārjitamṛtyuparākramāḥ ||25||
svargadvāre naraḥ snātvā dṛṣṭvā rāmālayaṃ śuciḥ |
na tasya kṛtyaṃ paśyāmi kṛtakṛtyo bhavedyataḥ ||26||
dvārikāyāṃ hariḥ sākṣātsvālayaṃ naiva muṃcati |
adyāpi bhavanaṃ kaiścitpuṇyavadbhiḥ pradṛśyate ||27||
gomatyāṃ tu naraḥ snātvā dṛṣṭvā kṛṣṇamukhāṃbujam |
muktiḥ prajāyate śeṣo vinā sāṃkhyaṃ ṣaḍānana ||28||
asīvaruṇayormadhye paṃcakrośyāṃ mahāphalam |
amarā mṛtyumicchaṃti kā kathā itare janāḥ ||29||
maṇikarṇyāṃ jñānavāpyāṃ viṣṇupādodake tathā |
hrade paṃcanade snātvā na mātuḥ stanapo bhavet ||30||
prasaṃgenāpi viśveśaṃ dṛṣṭvā kāśyāṃ ṣaḍānana |
muktiḥ prajāyate puṃsāṃ janmamṛtyuvivarjitā ||31||
bahunā kimihoktena naitatkṣetrasamaṃ kvacit |
tapopavāsanirato mathurāyāṃ ṣaḍānana |
janmasthānaṃ samāsādya sarvapāpaiḥ pramucyate ||32||
viśrāṃtitīrthe vidhivatsnātvā kṛtvā tilodakam |
pitṝnuddhṛtya narakādviṣṇulokaṃ pragacchati ||33||
yadi kuryātpramādena pātakaṃ tatra mānavaḥ |
viśrāṃte snānamāsādya bhasmībhavati tatkṣaṇāt ||34||
avaṃtyāṃ vidhivatsnātvā śiprāyāṃ mādhave narāḥ |
piśācatvaṃ na paśyaṃti janmāṃtaraśatairapi ||35||
koṭitīrthe naraḥ snātvā bhojayitvā dvijottamān |
mahākālaṃ haraṃ dṛṣṭvā sarvapāpaiḥ pramucyate ||36||
muktikṣetramidaṃ sākṣānmama lokaikasādhanam |
dānāddaridratāhāniriha loke paratra ca ||37||
kurukṣetre rāmatīrthe svarṇaṃ dattvā svaśaktitaḥ |
sūryoparāge vidhivatsa naro muktibhāgbhavet ||38||
ye tatra pratigṛhṇaṃti narā lobhavaśaṃgatāḥ |
puruṣatvaṃ na teṣāṃ vai kalpakoṭiśatairapi ||39||
harikṣetre hariṃ dṛṣṭvā snātvā pādodake janaḥ |
sarvapāpavinirmukto hariṇā saha modate ||40||
khagagaṇā vividhā nivasaṃtyaho

ऋषिगणाः फलमूलदलाशनाः ।
पवनसंयमनक्रमनिर्जितेंद्रियपराक्रमणा
मुनयस्त्विह ॥४१॥
विष्णुकांच्यां हरिः साक्षाच्छिवकांच्यां शिवः स्वयम् ।
अभेदादुभयोर्भक्त्या मुक्तिः करतले स्थिता ।
विभेदजननात्पुंसां जायते कुत्सिता गतिः ॥४२॥
सकृद्दृष्ट्वा जगन्नाथं मार्कंडेयह्रदे प्लुतः ।
विना ज्ञानेन योगेन न मातुः स्तनपो भवेत् ॥४३॥
रोहिण्यामुदधौ स्नात्वा इंद्रद्युम्नह्रदे तथा ।
भुक्त्वा निवेदितं विष्णोर्वैकुंठे वसतिं लभेत् ॥४४॥
दशयोजनविस्तीर्णं क्षेत्रं शंखोपरि स्थितम् ।
चतुर्भुजत्वमायांति कीटा अपि न संशयः ॥४५॥
कार्त्तिक्यां पुष्करे स्नात्वा श्राद्धं कृत्वा सदक्षिणम् ।
भोजयित्वा द्विजान्भक्त्या ब्रह्मलोके महीयते ॥४६॥
सकृत्स्नात्वा ह्रदे तस्मिन्यूपं दृष्ट्वा समाहितः ।
सर्वपापविनिर्मुक्तो जायते द्विजसत्तमः ॥४७॥
षष्टिवर्षसहस्राणि योगाभ्यासेन यत्फलम् ।
सौकरे विधिवत्स्नात्वा पूजयित्वा हरिं शुचिः ॥४८॥
सप्तजन्मकृतं पापं तत्क्षणादेव नश्यति ।
तीर्थराजं महापुण्यं सर्वतीर्थनिषेवितम् ॥४९॥
कामिनां सर्वजंतूनामीप्सितं कर्मभिर्भवेत् ।
वेण्यां स्नात्वा शुचिर्भूत्वा कृत्वा माधवदर्शनम् ।
भुक्त्वा पुण्यवतां भोगानन्ते माधवतां व्रजेत् ॥५०॥
माघे मासि नरः स्नात्वा त्रिवेण्यां भक्तिभावितः ।
बदरीकीर्तनात्पुण्यं तत्समाप्नोति मानवः ॥५१॥
दशाश्वमेधिकं तीर्थं दशयज्ञफलप्रदम् ।
संक्षेपात्कथितं पुत्र किं भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥५२॥
स्कंद उवाच ।
बदर्य्याख्यं हरेः क्षेत्रं त्रिषु लोकेषु दुर्लभम् ।
क्षेत्रस्य स्मरणादेव महापातकिनो नराः ।
विमुक्तकिल्विषाः सद्यो मरणान्मुक्तिभागिनः ॥५३॥
अन्यतीर्थे कृतं येन तपः परमदारुणम् ।
तत्समा बदरीयात्रा मनसापि प्रजायते ॥५४॥
बहूनि संति तीर्थानि दिवि भूमौ रसातले ।
बदरीसदृशं तीर्थं न भूतं न भविष्यति ॥५५॥
अश्वमेध सहस्राणि वायुभोज्ये च यत्फलम् ।
क्षेत्रांतरे विशालायां तत्फलं क्षणमात्रतः ॥५६॥
कृते मुक्तिप्रदा प्रोक्ता त्रेतायां योगसिद्धिदा ।
विशाला द्वापरे प्रोक्ता कलौ बदरिकाश्रमः ॥५७॥
स्थूलसूक्ष्मशरीरं तु जीवस्य वसतिस्थलम् ।
तद्विनाशयति ज्ञानाद्विशाला तेन कथ्यते ॥५८॥
अमृतं स्रवते या हि बदरीतरुयोगतः ।
बदरी कथ्यते प्राज्ञैर्ऋषीणां यत्र संचयः ॥५९॥
त्यजेत्सर्वाणि तीर्थानि कालेकाले युगेयुगे ।
बदरीं भगवान्विष्णुर्न मुञ्चति कदाचन ॥६०॥
सर्वतीर्थावगाहेन तपोयोगसमाधितः ।
तत्फलं प्राप्यते सम्यग्बदरीदर्शनाद्गुह ॥६१॥
षष्टिवर्षसहस्राणि योगाभ्यासेन यत्फलम् ।

ṛṣigaṇāḥ phalamūladalāśanāḥ |
pavanasaṃyamanakramanirjiteṃdriyaparākramaṇā
munayastviha ||41||
viṣṇukāṃcyāṃ hariḥ sākṣācchivakāṃcyāṃ śivaḥ svayam |
abhedādubhayorbhaktyā muktiḥ karatale sthitā |
vibhedajananātpuṃsāṃ jāyate kutsitā gatiḥ ||42||
sakṛddṛṣṭvā jagannāthaṃ mārkaṃḍeyahrade plutaḥ |
vinā jñānena yogena na mātuḥ stanapo bhavet ||43||
rohiṇyāmudadhau snātvā iṃdradyumnahrade tathā |
bhuktvā ni◌̀veditaṃ viṣṇorvaikuṃṭhe vasatiṃ labhet ||44||
daśayojanavistīrṇaṃ kṣetraṃ śaṃkhopari sthitam |
catu◌्rbhujatvamāyāṃti kīṭā api na saṃśayaḥ ||45||
kārttikyāṃ puṣkare snātvā śrāddhaṃ kṛtvā sadakṣiṇam |
bhojayitvā dvijānbhaktyā brahmaloke mahīyate ||46||
sakṛtsnātvā hrade tasminyūpaṃ dṛṣṭvā samāhitaḥ |
sarvapāpavinirmukto jāyate dvijasattamaḥ ||47||
ṣaṣṭivarṣasahasrāṇi yogābhyāsena yatphalam |
saukare vidhivatsnātvā pūjayitvā hariṃ śuciḥ ||48||
saptajanmakṛtaṃ pāpaṃ tatkṣaṇādeva naśyati |
tīrtharājaṃ mahāpuṇyaṃ sarvatīrthaniṣevitam ||49||
kāmināṃ sarvajaṃtūnāmīpsitaṃ karmabhirbhavet |
veṇyāṃ snātvā śucirbhūtvā kṛtvā mādhavadarśanam |
bhuktvā puṇyavatāṃ bhogānante mādhavatāṃ vrajet ||50||
māghe māsi naraḥ snātvā triveṇyāṃ bhaktibhāvitaḥ |
badarīkīrtanātpuṇyaṃ tatsamāpnoti mānavaḥ ||51||
daśāśvamedhikaṃ tīrthaṃ daśayajñaphalapradam |
saṃkṣepātkathitaṃ putra kiṃ bhūyaḥ śrotumicchasi ||52||
skaṃda uvāca |
badaryyākhyaṃ hareḥ kṣetraṃ triṣu lokeṣu durlabham |
kṣetrasya smaraṇādeva mahāpātakino narāḥ |
vimuktakilviṣāḥ sadyo maraṇānmuktibhāginaḥ ||53||
anyatīrthe kṛtaṃ yena tapaḥ paramadāruṇam |
tatsamā badarīyātrā manasāpi prajāyate ||54||
bahūni saṃti tīrthāni divi bhūmau rasātale |
badarīsadṛśaṃ tīrthaṃ na bhūtaṃ na bhaviṣyati ||55||
aśvamedha sahasrāṇi vāyubhojye ca yatphalam |
kṣetrāṃtare viśālāyāṃ tatphalaṃ kṣaṇamātrataḥ ||56||
kṛte muktipradā proktā tretāyāṃ yogasiddhidā |
viśālā dvāpare proktā kalau badarikāśramaḥ ||57||
sthūlasūkṣmaśarīraṃ tu jīvasya vasatisthalam |
tadvināśayati jñānādviśālā tena kathyate ||58||
amṛtaṃ sravate yā hi badarītaruyogataḥ |
badarī kathyate prājñair–ṛṣīṇāṃ yatra saṃcayaḥ ||59||
tyajetsarvāṇi tīrthāni kālekāle yugeyuge |
badarīṃ bhagavānviṣṇurna muñcati kadācana ||60||
sarvatīrthāvagāhena tapoyogasamādhitaḥ |
tatphalaṃ prāpyate samyagbadarīdarśanādguha ||61||
ṣaṣṭivarṣasahasrāṇi yogābhyāsena yatphalam |

वाराणस्यां दिनैकेन तत्फलं बदरीं गतौ ॥६२॥	vārāṇasyāṃ dinaikena tatphalaṃ badarīṃ gatau ||62||
तीर्थानां वसतिर्यत्र देवानां वसतिस्तथा ।	tīrthānāṃ vasatiryatra devānāṃ vasatistathā |
ऋषीणां वसतिर्यत्र विशाला तेनकथ्यते ॥६३॥	ṛṣīṇāṃ vasatiryatra viśālā tenakathyate ||63||

इति श्रीस्कांदे महापुराण एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायां
द्वितीये वैष्णवखण्डे बदरिकाश्रममाहात्म्ये शिवकार्त्तिकेयसंवादे
बदरिकाश्रमस्य सर्वतीर्थाधिकत्ववर्णनंनाम प्रथमोऽध्यायः ॥१॥

iti śrīskāṃde mahāpurāṇa ekāśītisāhasryāṃ saṃhitāyāṃ
dvitīye vaiṣṇavakhaṇḍe badarikāśramamāhātmye śivakārttikeyasaṃvāde
badarikāśramasya sarvatīrthādhikatvavarṇanaṃnāma prathamo:'dhyāyaḥ ||1||

वैष्णवखण्डः ॥३॥ बदरिकाश्रममाहात्म्यम् अध्यायः ॥२॥
स्कंद उवाच ।
कथमेतत्समुत्पन्नं कैर्वा क्षेत्रं निषेवितम् ।
को वा तस्याप्यधीशः स्यादेतद्विस्तरतो वद ॥१॥
शिव उवाच ।
अनादिसिद्धमेतत्तु यथा वेदा हरेस्तनूः ।
अधिष्ठाता हरिः साक्षान्नारदाद्यैर्निषेवितम् ॥२॥
पुरा कृतयुगस्यादौ स्वीयां दुहितरं विधिः ।
रूपयौवनसंपन्नां स तां यभितुमुद्यतः ॥३॥
तं दृष्ट्वा तादृशं रोषाच्छिरः खड्गेन पञ्चधा ।
चिच्छेदाऽहं कपालं तद्ब्रह्महत्यासमुद्यते ॥४॥
हस्ते कृत्वा जगामाशु तत्र तीर्थानि सेवितुम् ।
दिवि भूमौ च पाताले तपश्चरणपूर्वकम् ॥५॥
न गता ब्रह्महत्या मे कपालं तादृशं करे ।
तदा वैकुण्ठमगमं द्रष्टुं लक्ष्मीपतिं हरिम् ॥६॥
विनयावनतो भूत्वा नमस्कृत्य पुनः पुनः ।
सर्वमाख्यातवांस्तस्मै व्यसनं करुणात्मने ॥७॥
तस्योपदिष्टमादाय बदरीं समुपागतः ।
तत्क्षणाद्ब्रह्महत्या मे वेपमाना मुहुर्मुहुः ॥८॥
अंतर्हितं कपालं तत्कराद्विगलितं मम ।
ततःप्रभृति तत्क्षेत्रं पार्वत्या सह सादरम् ॥९॥
तिष्ठामि तप आस्थाय ऋषीणां प्रीतिमावहन् ।
वाराणस्यां यथा प्रीतिः श्रीशैलशिखरे तथा ॥१०॥
कैलासे शिवया सार्द्धं ततोनंतगुणाधिका ।
अन्यत्र भरणान्मुक्तिः स्वधर्मविधिपूर्वकात ॥११॥
बदरी दर्शनादेव मुक्तिः पुंसां करे स्थिता ।
हरेश्चरणसान्निध्यं यत्र वैश्वानरः स्वयम् ॥१२॥
तत्र केदाररूपेण मम लिंगं प्रतिष्ठितम् ।
केदारदर्शनात्स्पर्शादर्च्चनाद्भक्तिभावतः ॥१३॥
कोटिजन्मकृतं पापं भस्मीभवति तत्क्षणात् ।
कलामात्रेण तिष्ठामि तत्र क्षेत्रे विशेषतः ॥१४॥
कला पंचदशैवात्र मूर्तिमध्ये ह्यवस्थितम् ॥१५॥
जितकृतांतभयाः शिवयोगिनः
कृतमृगाजिनकृत्तिसुवाससः ।
वरविभूतिजटान्वितभूषणाः स्वयमुपासत
एव जटाधरम् ॥१६॥
फलदलांबुसमीरणतोषिताः शिवमनोजितमृत्युपरिश्रमाः ।
गिरिवरस्थितनिर्जितमानसाः
प्रसरनिर्म्मलबुद्धिमहोदयाः ॥१७॥
कमलकोमलकांतिमुखांबुजाः शिवकृपाजितनिर्भरवैरिणः ।
करधृतांजलिमौलिशिवेक्षणाः
शिवमुपासत एव निशामुखे ॥१८॥
करधृतजपमालाः शांतिसंतोषभाजः
कृतनतिपरनित्यप्रार्थनाश्चन्द्रमौलौ ।
हरचरणसरोजध्यानविज्ञानमूर्तिव्यथितजनमनोजाः
सर्वभावान्नितांतम् ॥१९॥
वाराणस्यां मृतानां च तारकं ब्रह्मसंज्ञकम् ।
जनानां पूजनात्तत्र मम लिंगस्य जायते ॥२०॥

vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||2||
skaṃda uvāca |
kathametatsamutpannaṃ kairvā kṣetraṃ niṣevitam |
ko vā tasyāpyadhīśaḥ syādetadvistarato vada ||1||
śiva uvāca |
anādisiddhametattu yathā vedā harestanūḥ |
adhiṣṭhātā hariḥ sākṣānnāradādyairniṣevitam ||2||
purā kṛtayugasyādau svīyāṃ duhitaraṃ vidhiḥ |
rūpayauvanasaṃpannāṃ sa tāṃ yabhitumudyataḥ ||3||
taṃ dṛṣṭvā tādṛśaṃ roṣācchiraḥ khaḍgena pañcadhā |
cicchedā:'haṃ kapālaṃ tadbrahmahatyāsamudyate ||4||
haste kṛtvā jagāmāśu tatra tīrthāni sevitum |
divi bhūmau ca pātāle tapaścaraṇapūrvakam ||5||
na gatā brahmahatyā me kapālaṃ tādṛśaṃ kare |
tadā vaikuṇṭhamagamaṃ draṣṭuṃ lakṣmīpatiṃ harim ||6||
vinayāvanato bhūtvā namaskṛtya punaḥ punaḥ |
sarvamākhyātavāṃstasmai vyasanaṃ karuṇātmane ||7||
tasyopadiṣṭamādāya badarīṃ samupāgataḥ |
tatkṣaṇādbrahmahatyā me vepamānā muhurmuhuḥ ||8||
aṃtarhitaṃ kapālaṃ tatkarādvigalitaṃ mama |
tataḥprabhṛti tatkṣetraṃ pārvatyā saha sādaram ||9||
tiṣṭhāmi tapa āsthāya ṛṣīṇāṃ prītimāvahan |
vārāṇasyāṃ yathā prītiḥ śrīśailaśikhare tathā ||10||
kailāse śivayā sārddhaṃ tatonaṃtaguṇādhikā |
anyatra bharaṇānmuktiḥ svadharmavidhipūrvakāta ||11||
badarī darśanādeva muktiḥ puṃsāṃ kare sthitā |
hareścaraṇasānnidhyaṃ yatra vaiśvānaraḥ svayam ||12||
tatra kedārarūpeṇa mama liṃgaṃ pratiṣṭhitam |
kedāradarśanātsparśādarccanādbhaktibhāvataḥ ||13||
koṭijanmakṛtaṃ pāpaṃ bhasmībhavati tatkṣaṇāt |
kalāmātreṇa tiṣṭhāmi tatra kṣetre viśeṣataḥ ||14||
kalā paṃcadaśaivātra mūrtimadhye hyavasthitam ||15||
jitakṛtāṃtabhayāḥ śivayoginaḥ
kṛtamṛgājinakṛttisuvāsasaḥ |
varavibhūtijaṭānvitabhūṣaṇāḥ svayamupāsata
eva jaṭādharam ||16||
phaladalāṃbusamīraṇatoṣitāḥ śivamanojitamṛtyupariśramāḥ |
girivarasthitanirjitamānasāḥ
prasaranirmmalabuddhimahodayāḥ ||17||
kamalakomalakāṃtimukhāṃbujāḥ śivakṛpājitanirbharavairiṇaḥ |
karadhṛtāṃjalimauliśivekṣaṇāḥ
śivamupāsata eva niśāmukhe ||18||
karadhṛtajapamālāḥ śāṃtisaṃtoṣabhājaḥ
kṛtanatiparanityaprārthanāścandramaulau |
haracaraṇasarojadhyānavijñānamūrtivyathitajanamanojāḥ
sarvabhāvānnitāṃtam ||19||
vārāṇasyāṃ mṛtānāṃ ca tārakaṃ brahmasaṃjñakam |
janānāṃ pūjanāttatra mama liṃgasya jāyate ||20||

वह्नितीर्थं परिभ्राजद्भगवच्चरणांतिके ।	vahnitīrthaṃ paribhrājadbhagavaccaraṇāṃtike |
केदाराख्यं महालिंगं दृष्ट्वा नो जन्मभाग्भवेत् ॥२१॥	kedārākhyaṃ mahāliṃgaṃ dṛṣṭvā no janmabhāgbhavet ||21||
स्कन्द उवाच ।	skanda uvāca |
कथं वैश्वानरः श्रीमान्सर्वलोकैककारणम् ।	kathaṃ vaiśvānaraḥ śrīmānsarvalokaikakāraṇam |
बदरीमनुसंतस्थौ तन्मे वद महामते ॥२२॥	badarīmanusaṃtasthau tanme vada mahāmate ||22||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
पुरा समाजः समभूदृषीणामूर्ध्वरेतसाम् ।	purā samājaḥ samabhūdṛṣīṇāmūrdhvaretasām |
गंगा भगवती यत्र कालिंद्या सह संगता ॥२३॥	gaṃgā bhagavatī yatra kāliṃdyā saha saṃgatā ||23||
दशाश्वमेधिकं नाम तीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतम् ।	daśāśvamedhikaṃ nāma tīrthaṃ trailokyaviśrutam |
बभूव तत्र भगवान्हुतभुक्प्रश्रयानतः ।	babhūva tatra bhagavānhutabhukpraśrayānataḥ |
ऋषीणामग्रतः स्थित्वा प्रष्टुं समुपचक्रमे ॥२४॥	ṛṣīṇāmagrataḥ sthitvā praṣṭuṃ samupacakrame ||24||
वैश्वानर उवाच ।	vaiśvānara uvāca |
दृष्ट्वा इहैकदृग्ज्ञाना भवन्तो ब्रह्मवित्तमाः ।	dṛṣṭvā ihaikadṛgjñānā bhavanto brahmavittamāḥ |
दीनार्थे करुणापूर्णा हृदयार्द्रा दयालवः ॥२५॥	dīnārthe karuṇāpūrṇā hṛdayārdrā dayālavaḥ ||25||
सर्वदुर्लक्षणोद्भूतपातकालिप्तचेतसः ।	sarvadurlakṣaṇodbhūtapātakāliptacetasaḥ |
कथं स्यान्निरयान्मुक्तिर्मम ब्रह्मविदुत्तमाः ॥२६॥	kathaṃ syānnirayānmuktirmama brahmaviduttamāḥ ||26||
सर्वेषामृषिवर्य्याणामाजगाम मुनीश्वरः ।	sarveṣāmṛṣivaryyāṇāmājagāma munīśvaraḥ |
गंगांभसि समाप्लुत्य वाक्यं चेदमुवाच ह ॥२७॥	gaṃgāṃbhasi samāplutya vākyaṃ cedamuvāca ha ||27||
व्यास उवाच ।	vyāsa uvāca |
अस्त्येकः परमोपायो भवतः पापनिष्कृतौ ।	astyekaḥ paramopāyo bhavataḥ pāpaniṣkṛtau |
सर्वभक्षाख्यदोषस्य बदरीं शरणं श्रय ॥२८॥	sarvabhakṣākhyadoṣasya badarīṃ śaraṇaṃ śraya ||28||
यत्रास्ते भगवान्साक्षाद्देवदेवो जनार्द्दनः ।	yatrāste bhagavānsākṣāddevadevo janārddanaḥ |
भक्तानामप्यभक्तानामघहा मधुसूदनः ॥२९॥	bhaktānāmapyabhaktānāmaghahā madhusūdanaḥ ||29||
तत्र गंगांभसि स्नात्वा कृत्वा प्रदक्षिणां हरेः ।	tatra gaṃgāṃbhasi snātvā kṛtvā pradakṣiṇāṃ hareḥ |
दंडवत्प्रणिपातेन सर्वपापक्षयो भवेत् ॥३०॥	daṃḍavatpraṇipātena sarvapāpakṣayo bhavet ||30||
ततो व्यासमुखाच्छ्रुत्वा ऋषीणामनुवादतः ।	tato vyāsamukhācchrutvā ṛṣīṇāmanuvādataḥ |
उत्तराभिमुखो वह्निर्गंधमादनमाययौ ॥३१॥	uttarābhimukho vahnirgaṃdhamādanamāyayau ||31||
ततो बदरिकां प्राप्य स्नात्वा गंगांभसि स्वयम्।	tato badarikāṃ prāpya snātvā gaṃgāṃbhasi svayam|
नारायणाश्रमं गत्वा नत्वा प्रोवाच भक्तिमान् ॥३२॥	nārāyaṇāśramaṃ gatvā natvā provāca bhaktimān ||32||
अग्निरुवाच ।	agniruvāca |
विशुदविज्ञानघनं पुराणं सनातनं विश्वसृजां पतिं गुरुम् ।	viśudavijñānaghanaṃ purāṇaṃ sanātanaṃ viśvasṛjāṃ patiṃ gurum |
अनेकमेकं जगदेकनाथं	anekamekaṃ jagadekanāthaṃ
नमाम्यनंताश्रितशुद्धबुद्धिम् ॥३३॥	namāmyanaṃtāśritaśuddhabuddhim ||33||
मायामयीं शक्तिमुपेत्य विश्वकर्त्तारमुद्दिश्य रजोपयुक्तम् ।	māyāmayīṃ śaktimupetya viśvakarttāramuddiśya rajopayuktam |
सत्त्वेन चास्य स्थितिहेतुमुग्रमथो	sattvena cāsya sthitihetumugramatho
तमोभिग्रसितारमीडे ॥३४॥	tamobhigrasitāramīḍe ||34||
अविद्यया विश्वविमोहितात्मा	avidyayā viśvavimohitātmā
विद्यैकरूपं विततं त्रिलोक्याम् ।	vidyaikarūpaṃ vitataṃ trilokyām |
विद्याश्रितत्वात्सकलज्ञमीशं त्वविद्यया	vidyāśritatvātsakalajñamīśaṃ tvavidyayā
जीवमहं प्रपद्ये ॥३५॥	jīvamahaṃ prapadye ||35||
भक्तेच्छयाविष्कृतदेहयोगमाभोगभोगार्पितयोगयोगम् ।	bhaktecchayāviṣkṛtadehayogamābhogabhogārpitayogayogam |
कौशेयपीताम्बरजुष्टशक्तिं विचित्रशक्त्यष्टमयेष्टमीडे ॥३६॥	kauśeyapītāmbarajuṣṭaśaktiṃ vicitraśaktyaṣṭamayeṣṭamīḍe ||36||
अथ प्रसन्नो भगवान्स्तुतः सर्वैर्हृदि स्थितः ।	atha prasanno bhagavānstutaḥ sarvairhṛdi sthitaḥ |
प्रोवाच मधुरं वाक्यं पावकं पावनार्थिनम् ॥३७॥	provāca madhuraṃ vākyaṃ pāvakaṃ pāvanārthinam ||37||
श्रीनारायण उवाच ।	śrīnārāyaṇa uvāca |
वरं वरय भद्रं ते वरदोऽहमुपागतः ।	varaṃ varaya bhadraṃ te varado:'hamupāgataḥ |
स्तवेनानेन तुष्टोऽस्मि विनयेन तवानध ॥३८॥	stavenānena tuṣṭo:'smi vinayena tavānadha ||38||
अग्निरुवाच ।	agniruvāca |

ज्ञातं भगवता सर्वं यदर्थमहमागतः ।	jñātaṃ bhagavatā sarvaṃ yadarthamahamāgataḥ |
तथापि कथयाम्येतदीश्वराज्ञानुपालनम् ॥३९॥	tathāpi kathayāmyetadīśvarājñānupālanam ||39||
सर्वभक्षो भवाम्येव निष्कृतिस्तु कथं भवेत् ।	sarvabhakṣo bhavāmyeva niṣkṛtistu kathaṃ bhavet |
अत्यन्तभयसंपत्तिरेतस्माज्जायते मम ॥४०॥	atyantabhayasaṃpattiretasmājjāyate mama ||40||
श्रीनारायण उवाच ।	śrīnārāyaṇa uvāca |
क्षेत्रदर्शनमात्रेण प्राणिनां नास्ति पातकम् ।	kṣetradarśanamātreṇa prāṇināṃ nāsti pātakam |
मत्प्रसादात्पातकं तु त्वयि मास्तु कदाचन ॥४१॥	matprasādātpātakaṃ tu tvayi māstu kadācana ||41||
ततः प्रभृति भूतात्मा पावकः सर्वतो भृशम् ।	tataḥ prabhṛti bhūtātmā pāvakaḥ sarvato bhṛśam |
कलयावस्थितश्चात्र सर्वदोषविवर्जितः ॥४२॥	kalayāvasthitaścātra sarvadoṣavivarjitaḥ ||42||
य एतत्प्रातरुत्थाय शृणोति श्रावयेच्छुचिः ।	ya etatprātarutthāya śṛṇoti śrāvayecchuciḥ |
अग्नितीर्थकृतस्नानं फलं प्राप्नोत्यसंशयम् ॥४३॥	agnitīrthakṛtasnānaṃ phalaṃ prāpnotyasaṃśayam ||43||

इति श्रीस्कांदे महापुराण एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायां
द्वितीये वैष्णवखण्डे श्रीबदरिकाश्रममाहात्म्ये
ऽग्निकृतभगवत्स्तुतिवर्णनंनाम द्वितीयोऽध्यायः ॥२॥

iti śrīskāṃde mahāpurāṇa ekāśītisāhasryāṃ saṃhitāyāṃ
dvitīye vaiṣṇavakhaṇḍe śrībadarikāśramamāhātmye:
'gnikṛtabhagavatstutivarṇanaṃnāma dvitīyo:'dhyāyaḥ ||2||

वैष्णवखण्डः ॥३॥ बदरिकाश्रममाहात्म्यम् अध्यायः ॥३॥	vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||3||
स्कन्द उवाच ।	skanda uvāca |
भगवन्सर्वभूतेषु सर्वधर्मविशारद ।	bhagavansarvabhūteṣu sarvadharmaviśārada |
अग्नितीर्थस्य माहात्म्यं कृपया वद मे पितः ॥१॥	agnitīrthasya māhātmyaṃ kṛpayā vada me pitaḥ ||1||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
अतिगुह्यतमं तीर्थं सर्वतीर्थनिषेवितम् ।	atiguhyatamaṃ tīrthaṃ sarvatīrthaniṣevitam |
संक्षेपात्कथयाम्येतत्तवादरवशादहम् ॥२॥	saṃkṣepātkathayāmyetattavādaravaśādaham ||2||
महापातकिनो ये च अतिपातकिनस्तथा ।	mahāpātakino ye ca atipātakinastathā |
स्नानमात्रेण शुद्ध्यंति विनायासेन पुत्रक ॥३॥	snānamātreṇa śuddhyaṃti vināyāsena putraka ||3||
प्रायश्चित्तेन यत्पापं न गच्छेन्मरणांतिकम्।	prāyaścittena yatpāpaṃ na gacchenmaraṇāṃtikam|
स्नानमात्रेण तीर्थस्य पावकस्य विशुद्ध्यति ॥४॥	snānamātreṇa tīrthasya pāvakasya viśuddhyati ||4||
अत्यंतमलसंबद्धं यथा शुद्ध्यति हाटकम् ।	atyaṃtamalasaṃbaddhaṃ yathā śuddhyati hāṭakam |
तथाग्नितीर्थमासाद्य देही पापैर्विशुद्ध्यति ॥५॥	tathāgnitīrthamāsādya dehī pāpairviśuddhyati ||5||
कुशाग्रेणोदबिंदुं च पीत्वा वर्षत्रयं नरः ।	kuśāgreṇodabiṃduṃ ca pītvā varṣatrayaṃ naraḥ |
अन्यक्षेत्रे तपः कृत्वा तदत्र स्नानमात्रतः ॥६॥	anyakṣetre tapaḥ kṛtvā tadatra snānamātrataḥ ||6||
ब्राह्मणान्भोजयित्वास्मिन्यथाविभवसंभवैः ।	brāhmaṇānbhojayitvāsminyathāvibhavasaṃbhavaiḥ |
दरिद्रता कुले तेषां न कदाचित्प्रजायते ॥७॥	daridratā kule teṣāṃ na kadācitprajāyate ||7||
उपवासेन यः प्राणान्वह्नितीर्थे त्यजेन्नरः ।	upavāsena yaḥ prāṇānvahnitīrthe tyajennaraḥ |
स भित्त्वा सूर्यलोकादीन्विष्णुलोकं प्रपद्यते ॥८॥	sa bhittvā sūryalokādīnviṣṇulokaṃ prapadyate ||8||
चांद्रायणसहस्रैस्तु कृच्छ्रैः कोटिभिरेव च ।	cāṃdrāyaṇasahasraistu kṛcchraiḥ koṭibhireva ca |
यत्फलं लभते मर्त्यस्तत्स्नानाद्वह्नितीर्थतः ॥९॥	yatphalaṃ labhate martyastatsnānādvahnitīrthataḥ ||9||
पंचधा ये प्रकुर्वंति पापमस्मिन्षडानन ।	paṃcadhā ye prakurvaṃti pāpamasminṣaḍānana |
जपेन पवनायामैर्विशुद्धिरिति मे मतिः ॥१०॥	japena pavanāyāmairviśuddhiriti me matiḥ ||10||
ज्ञानेन मोहवशतः पापं कुर्वन्ति येऽधमाः ।	jñānena mohavaśataḥ pāpaṃ kurvanti ye:'dhamāḥ |
पैशाचीं योनिमायामति यावदिंद्राश्चतुर्दश ॥११॥	paiśācīṃ yonimāyāmati yāvadiṃdrāścaturdaśa ||11||
अनाश्रमी चाश्रमी वा यावद्देहस्यधारणम् ।	anāśramī cāśramī vā yāvaddehasyadhāraṇam |
न तीर्थे पावके कुर्यात्पातकं बुद्धिपूर्वकम् ॥१२॥	na tīrthe pāvake kuryātpātakaṃ buddhipūrvakam ||12||
स्नानं दानं जपो होमः संध्या देवार्चनं तथा ।	snānaṃ dānaṃ japo homaḥ saṃdhyā devārcanaṃ tathā |
अत्रानंतगुणं प्रोक्तमन्यतीर्थात्षडानन ॥१३॥	atrānaṃtaguṇaṃ proktamanyatīrthātṣaḍānana ||13||
बहूनि संति तीर्थानि पावनानि महांत्यपि ।	bahūni saṃti tīrthāni pāvanāni mahāṃtyapi |
वह्नितीर्थसमं तीर्थं न भूतं न भविष्यति ॥१४॥	vahnitīrthasamaṃ tīrthaṃ na bhūtaṃ na bhaviṣyati ||14||
न ब्रह्मा न शिवः शेषो न देवा न च तापसाः ।	na brahmā na śivaḥ śeṣo na devā na ca tāpasāḥ |
शक्नुवंति फलं नालं वक्तुं पावकतीर्थजम् ॥१५॥	śaknuvaṃti phalaṃ nālaṃ vaktuṃ pāvakatīrthajam ||15||
किं तेषां बहुभिर्यज्ञैः किं दानैर्नियमैर्यमैः।	kiṃ teṣāṃ bahubhiryajñaiḥ kiṃ dānairniyamairyamaiḥ|
येषां पावकतीर्थेऽस्मिन्स्नानं दशदिनं भवेत् ॥१६॥	yeṣāṃ pāvakatīrthe:'sminsnānaṃ daśadinaṃ bhavet ||16||
उपवासेन यः प्राणान्वह्नितीर्थे जयेन्नरः ।	upavāsena yaḥ prāṇānvahnitīrthe jayennaraḥ |
उपवासत्रयं कृत्वा पूजयित्वा जनार्द्दनम्।	upavāsatrayaṃ kṛtvā pūjayitvā janārddanam|
नरः पावकतीर्थेऽस्मिन्स भवेत्पावकोपमः ॥१७॥	naraḥ pāvakatīrthe:'sminsa bhavetpāvakopamaḥ ||17||
शिलापंचकमध्यस्थं सान्निध्यं नित्यदा हरेः ।	śilāpaṃcakamadhyasthaṃ sānnidhyaṃ nityadā hareḥ |
तत्रैव पावकं तीर्थं सर्वपापप्रणाशनम् ॥१८॥	tatraiva pāvakaṃ tīrthaṃ sarvapāpapraṇāśanam ||18||
स्कंद उवाच ।	skaṃda uvāca |
कथं तत्र शिलाः पंच केन वा तत्र निर्मिताः ।	kathaṃ tatra śilāḥ paṃca kena vā tatra nirmitāḥ |
किं पुण्यं किं फलं तासां वक्तुमर्हस्यशेषतः ॥१९॥	kiṃ puṇyaṃ kiṃ phalaṃ tāsāṃ vaktumarhasyaśeṣataḥ ||19||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
नारदी नारसिंही च वाराही गारुडी तथा ।	nāradī nārasiṃhī ca vārāhī gāruḍī tathā |
मार्कंडेयीति विख्याताः शिलाः सर्वार्थसिद्धिदाः ॥२०॥	mārkaṃḍeyīti vikhyātāḥ śilāḥ sarvārthasiddhidāḥ ||20||
नारदो भगवांस्तेपे तपः परमदारुणम्।	nārado bhagavāṃstepe tapaḥ paramadāruṇam|
दर्शनार्थं महाविष्णोः शिलायां वायुभोजनः ॥२१॥	darśanārthaṃ mahāviṣṇoḥ śilāyāṃ vāyubhojanaḥ ||21||

षष्टिवर्षसहस्राणि शिलायां वृक्षवृत्तिमान्।	ṣaṣṭivarṣasahasrāṇi śilāyāṃ vṛkṣavṛttimān|
तदासौ भगवान्विष्णुस्तत्र ब्राह्मणरूपधृक् ॥२२॥	tadāsau bhagavānviṣṇustatra brāhmaṇarūpadhṛk ||22||
जगाम पुरतस्तस्य कृपया मुनिसत्तमम् ।	jagāma puratastasya kṛpayā munisattamam |
उवाच वचनं चारु किमिति क्लिश्यते ह्यृषे ।	uvāca vacanaṃ cāru kimiti kliśyate hyṛṣe |
किं वा तवेप्सितं ब्रूहि तपसा क्षीणकल्मष ॥२३॥	kiṃ vā tavepsitaṃ brūhi tapasā kṣīṇakalmaṣa ||23||
नारद उवाच ।	nārada uvāca |
को भवान्विजनेऽरण्ये ममानुग्रहतत्परः ।	ko bhavānvijane:'raṇye mamānugrahatatparaḥ |
मनः प्रसन्नतामेति दर्शनात्ते द्विजोत्तम ॥२४॥	manaḥ prasannatāmeti darśanātte dvijottama ||24||
इत्युक्तो नारदेनासौ शंखचक्रगदाधरः ।	ityukto nāradenāsau śaṃkhacakragadādharaḥ |
पीतांबरलसत्पद्मवनमालाविभूषणः ॥२५॥	pītāṃbaralasatpadmavanamālāvibhūṣaṇaḥ ||25||
श्रीवत्सकौस्तुभभ्राजत्कमलाविमलालयः ।	śrīvatsakaustubhabhrājatkamalāvimalālayaḥ |
सुनंदनप्रमुख्यैः स स्तूयमानो जनार्द्दनः ॥२६॥	sunaṃdanapramukhyaiḥ sa stūyamāno janārddanaḥ ||26||
दर्शयामास रूपं स्वं नारदाय कृपार्दितः ।	darśayāmāsa rūpaṃ svaṃ nāradāya kṛpārditaḥ |
तं दृष्ट्वा सहसोत्थाय तनुं प्राण इवागतः ॥२७॥	taṃ dṛṣṭvā sahasotthāya tanuṃ prāṇa ivāgataḥ ||27||
कृतांजलिपुटो भूत्वा नमस्कृत्य पुनः पुनः ।	kṛtāṃjaliputo bhūtvā namaskṛtya punaḥ punaḥ |
तुष्टाव प्रणतो भूत्वा जगतामीश्वरेश्वरम् ॥२८॥	tuṣṭāva praṇato bhūtvā jagatāmīśvareśvaram ||28||
नारद उवाच ।	nārada uvāca |
यः सर्वसाक्षी जगतामधीश्वरो भक्तेच्छया जातशरीरसंपदः ।	yaḥ sarvasākṣī jagatāmadhīśvaro bhaktecchayā jātaśarīrasaṃpadaḥ |
कृपामहांभोनिधिराश्रितानां	kṛpāmahāṃbhonidhirāśritānāṃ
प्रसीदतां पावनदिव्यमूर्तिः ॥२९॥	prasīdatāṃ pāvanadivyamūrtiḥ ||29||
हिताय लोकस्य सतां पुनर्मनः	hitāya lokasya satāṃ punarmanaḥ
सुतोषणायाचिरमुत्कलादिभिः ।	sutoṣaṇāyāciramutkalādibhiḥ |
प्रसन्नलीलाहसितावलोकनः	prasannalīlāhasitāvalokanaḥ
प्रसीदतां सत्त्वनिकायमूर्तिमान् ॥३०॥	prasīdatāṃ sattvanikāyamūrtimān ||30||
कंदर्प्पलावण्यविलाससुंदरः	kaṃdarppalāvaṇyavilāsasuṃdaraḥ
प्रसन्नगंभीरगिरेंदिरोत्सवः ।	prasannagaṃbhīragireṃdirotsavaḥ |
स्वमाश्रितानां वरकल्पपादपः	svamāśritānāṃ varakalpapādapaḥ
प्रसीदतां दीनदयार्द्रमानसः ॥३१॥	prasīdatāṃ dīnadayārdramānasaḥ ||31||
यदंघ्रिपद्मार्चननिर्मलांतरा	yadaṃghripadmārcananirmalāṃtarā
ज्ञानासिना शातितबंधहेतवः ।	jñānāsinā śātitabaṃdhahetavaḥ |
विदंति यद्ब्रह्मसुखं गतक्लमाः	vidaṃti yadbrahmasukhaṃ gataklamāḥ
प्रसीदतां दीनदयार्द्रमानसः ॥३२॥	prasīdatāṃ dīnadayārdramānasaḥ ||32||
संसारवारांनिधिबद्धसेतुर्यः सृष्टिपालांतविधानहेतुः ।	saṃsāravārāṃnidhibaddhaseturyaḥ sṛṣṭipālāṃtavidhānahetuḥ |
उपांतनामा गुणलब्धमूर्तिः	upāṃtanāmā guṇalabdhamūrtiḥ
प्रसीदतां ब्रह्मसुखानुभूतिः ॥३३॥	prasīdatāṃ brahmasukhānubhūtiḥ ||33||
य इंद्रियाधिष्ठितभूतसूक्ष्माद्विकासहेतुर्द्युतिमद्वरिष्ठः ।	ya iṃdriyādhiṣṭhitabhūtasūkṣmādvikāsaheturdyutimadvariṣṭhaḥ |
जीवात्मतां गच्छति मायया स्वया स	jīvātmatāṃ gacchati māyayā svayā sa
एक ईशो भगवान्प्रसीदताम् ॥३४॥	eka īśo bhagavānprasīdatām ||34||
स्वदृग्गुणैर्येन विलिप्यते महान्गुणाश्रयं	svadṛgguṇairyena vilipyate mahānguṇāśrayaṃ
येन च पाञ्चभौतिकम् ।	yena ca pāñcabhautikam |
एकोऽपि नानागुणसंप्रयुक्तः प्रसीदतां दीनदयालुवर्यः ॥३५॥	eko:'pi nānāguṇasaṃprayuktaḥ prasīdatāṃ dīnadayāluvaryaḥ ||35||
यस्यानुवर्तिनो देवा विपदां पदमंबुधिम् ।	yasyānuvartino devā vipadāṃ padamaṃbudhim |
कृत्वा वत्सपदं स्वर्गे निरातंका वसंति हि ॥३६॥	kṛtvā vatsapadaṃ svarge nirātaṃkā vasaṃti hi ||36||
नमस्ते वासुदेवाय नमः संकर्षणाय च ।	namaste vāsudevāya namaḥ saṃkarṣaṇāya ca |
प्रद्युम्नायानिरुद्धाय सर्वभूतात्मने नमः ॥३७॥	pradyumnāyāniruddhāya sarvabhūtātmane namaḥ ||37||
अद्य मे जीवितं धन्यमद्य मे सफलं तपः ।	adya me jīvitaṃ dhanyamadya me saphalaṃ tapaḥ |
अद्य मे सफलं ज्ञानं दर्शनात्ते जनार्दन ॥३८॥	adya me saphalaṃ jñānaṃ darśanātte janārdana ||38||
श्रीभगवानुवाच ।	śrībhagavānuvāca |

तुष्टोऽहं तपसानेन स्तोत्रेण तव नारद ।	tuṣṭo:'haṃ tapasānena stotreṇa tava nārada |
त्वत्तो भक्तो न मे कश्चित्त्रिषु लोकेषु विद्यते ॥३९॥	tvatto bhakto na me kaścittriṣu lokeṣu vidyate ||39||
वरं वरय भद्रं ते वरदोऽहं तवाग्रतः ।	varaṃ varaya bhadraṃ te varado:'haṃ tavāgrataḥ |
मद्दर्शनात्ते कामः स्यात्संसिद्धो विद्धि नारद ॥४०॥	maddarśanātte kāmaḥ syātsaṃsiddho viddhi nārada ||40||
नारद उवाच ।	nārada uvāca |
वरदो यदि मे देव वरार्हो यदि वाप्यहम् ।	varado yadi me deva varārho yadi vāpyaham |
भक्तिं तव पदांभोजे निश्चलां देहि मे विभो ॥४१॥	bhaktiṃ tava padāṃbhoje niścalāṃ dehi me vibho ||41||
पच्छिलासन्निधानं च न त्याज्यं ते कदाचन ।	pacchilāsannidhānaṃ ca na tyājyaṃ te kadācana |
मत्तीर्थदर्शनात्स्पर्शात्स्नानादाचमनात्तथा ।	mattīrthadarśanātsparśātsnānādācamanāttathā |
देहैर्न युज्यते देयस्ततीयस्तु वरो मम ॥४२॥	dehairna yujyate deyastatīyastu varo mama ||42||
श्रीभगवानुवाच ।	śrībhagavānuvāca |
एवमस्तु तव स्नेहात्तव तीर्थे वसाम्यहम् ।	evamastu tava snehāttava tīrthe vasāmyaham |
चराचराणां जंतूनां विदेहाय न संशयः ॥४३॥	carācarāṇāṃ jaṃtūnāṃ videhāya na saṃśayaḥ ||43||
एवमुक्त्वा हरिः साक्षात्तत्रैवांतरधीयत ।	evamuktvā hariḥ sākṣāttatraivāṃtaradhīyata |
नारदोऽपि महातेजा दिनानि कतिचित्सह ।	nārado:'pi mahātejā dināni katicitsaha |
बदरीमावसन्हृष्टो ययौ मधुपुरीं ततः ॥४४॥	badarīmāvasanhṛṣṭo yayau madhupurīṃ tataḥ ||44||
स्कंद उवाच ।	skaṃda uvāca |
मार्कंडेयशिलायास्तु महिमानं वदस्व मे ।	mārkaṃḍeyaśilāyāstu mahimānaṃ vadasva me |
किं पुण्यं किं फलं तस्याः संज्ञा च तादृशी कथम् ॥४५॥	kiṃ puṇyaṃ kiṃ phalaṃ tasyāḥ saṃjñā ca tādṛśī katham ||45||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
पुरा त्रेतायुगस्यांते मृकंडुतनयो महान् ।	purā tretāyugasyāṃte mṛkaṃḍutanayo mahān |
स्वल्पायुषं निजं ज्ञात्वा जजाप परमं जपम् ॥४६॥	svalpāyuṣaṃ nijaṃ jñātvā jajāpa paramaṃ japam ||46||
द्वादशाक्षरमंत्रेण पूजितो हरिरव्ययः ।	dvādaśākṣaramaṃtreṇa pūjito hariravyayaḥ |
सप्तकल्पायुषं ज्ञात्वा तत्रैवांतरतो ययौ ॥४७॥	saptakalpāyuṣaṃ jñātvā tatraivāṃtarato yayau ||47||
मार्कंडेयस्ततः श्रुत्वा तीर्थाटनपरिश्रमम् ।	mārkaṃḍeyastataḥ śrutvā tīrthāṭanapariśramam |
दर्शनं नारदस्यासीन्मथुरायां षडानन ॥४८॥	darśanaṃ nāradasyāsīnmathurāyāṃ ṣaḍānana ||48||
पूजितो वंदितस्तेन नारदो मुनिसत्तमः ।	pūjito vaṃditastena nārado munisattamaḥ |
कथयामास माहात्म्यं बदर्या यत्र केशवः ॥४९॥	kathayāmāsa māhātmyaṃ badaryā yatra keśavaḥ ||49||
नारद उवाच ।	nārada uvāca |
किमिति क्लिश्यते साधो तीर्थाटनपरिश्रमैः ।	kimiti kliśyate sādho tīrthāṭanapariśramaiḥ |
बदर्याख्यं महाक्षेत्रं सान्निध्यं नित्यदा हरेः ॥५०॥	badaryākhyaṃ mahākṣetraṃ sānnidhyaṃ nityadā hareḥ ||50||
तत्र याहि यत्र साक्षाद्धरिं पश्यसि चक्षुषा ।	tatra yāhi yatra sākṣāddhariṃ paśyasi cakṣuṣā |
तच्छ्रुत्वा विस्मयोपेतो विशालामाययावृषिः ॥५१॥	tacchrutvā vismayopeto viśālāmāyayāvṛṣiḥ ||51||
स्नात्वा शिलामुपविशञ्जजापाष्टाक्षरं परम् ।	snātvā śilāmupaviśañjajāpāṣṭākṣaraṃ param |
ततःप्रसन्नो भगवाँस्त्रिरात्र्यंते जनार्दनः ॥५२॥	tataḥprasanno bhagavām̐strirātryaṃte janārdanaḥ ||52||
शंखचक्रगदापद्मवनमालाविभूषणम् ।	śaṃkhacakragadāpadmavanamālāvibhūṣaṇam |
तं दृष्ट्वा सहसोत्थाय प्रेमगद्गदया गिरा ।	taṃ dṛṣṭvā sahasotthāya premagadgadayā girā |
तुष्टाव प्रणतो भूत्वा मार्कंडेयो जनार्दनम् ॥५३॥	tuṣṭāva praṇato bhūtvā mārkaṃḍeyo janārdanam ||53||
मार्कंडेय उवाच ।	mārkaṃḍeya uvāca |
अशाश्वते च संसारे सारे ते चरणांबुजे ।	aśāśvate ca saṃsāre sāre te caraṇāṃbuje |
समुद्धारः कथं नृणां त्राहि मां परमेश्वर ॥५४॥	samuddhāraḥ kathaṃ nṛṇāṃ trāhi māṃ parameśvara ||54||
तापत्रयपरिश्रांतमनेकाज्ञानजृंभितम् ।	tāpatrayapariśrāṃtamanekājñānajṛṃbhitam |
संसारकुहरे भ्रांतं त्राहि मां कृपयाऽच्युत ॥५५॥	saṃsārakuhare bhrāṃtaṃ trāhi māṃ kṛpayā:'cyuta ||55||
अनेकयोनियंत्रेषु निःसृतेस्तनुवेदनाम् ।	anekayoniyaṃtreṣu niḥsṛtestanuvedanām |
गर्भवासकृतां प्राप्तं त्राहि मां करुणांबुधे ॥५६॥	garbhavāsakṛtāṃ prāptaṃ trāhi māṃ karuṇāṃbudhe ||56||
कृमिभक्षितसर्वांगं क्षुत्पिपासाकुलं च हि ।	kṛmibhakṣitasarvāṃgaṃ kṣutpipāsākulaṃ ca hi |
आंत्रमालाकुलेगर्भे त्राहि मां मधुसूदन ॥५७॥	āṃtramālākulegarbhe trāhi māṃ madhusūdana ||57||
अमेध्यादिभिरालिप्तं निश्चेष्टश्रममाकुलम्।	amedhyādibhirāliptaṃ niśceṣṭaśramamākulam|

स्मरंतं निजकर्मोत्थं त्राहि मां मधुसूदन ॥५८॥
वचनादाननिःश्वासाशक्तं भयमुपागतम्।
गर्भवासमहादुःखं त्राहि मां मधुसूदन ॥५९॥
जरामरणबाल्यादिदुःखसंसारपीडितम् ।
दुःखाब्धौ सुखबुद्धिं मां कृपासिंधो प्रपालय ॥६०॥
कदाचित्कृमितां प्राप्तं कदाचित्स्वेदजन्मिताम्।
कदाचिदुद्भिज्जत्वं च कदाचिन्नरतां गतम् ॥६१॥
सर्वयोनिसमापन्नं विपन्नं विगतप्रभम्।
अनाथं त्वां समापन्नं त्राहि मां कृपयाऽच्युत॥६२॥
एवं स्तुतस्ततः कृष्णो मार्कण्डेयेन धीमता ।
प्रीतस्तमाह विप्रर्षे वरं मे व्रियतामिति ॥६३॥
श्रीमार्कंडेय उवाच ।
यदि तुष्टो भवान्मह्यं भगवन्दीनवत्सल ।
निश्चलां देहि मे भक्तिं पूजायां दर्शने तव ।
शिलायां तव सान्निध्यमेष एव वरो मम ॥६४॥
सूत उवाच ।
तथेत्युक्त्वा महाविष्णुर्ययावंतर्हितं द्विज ।
मार्कंडेयस्ततस्तुष्टो जगाम पितुराश्रमम् ॥६५॥
उपस्थानमिदं पुण्यं सर्वपापप्रणाशनम् ।
श्रृणुयाच्छ्रावयेन्मर्त्यो गोविन्दे लभते गतिम् ॥६६॥

smaraṃtaṃ nijakarmotthaṃ trāhi māṃ madhusūdana ||58||
vacanādānaniḥśvāsāśaktaṃ bhayamupāgatam|
garbhavāsamahāduḥkhaṃ trāhi māṃ madhusūdana ||59||
jarāmaraṇabālyādiduḥkhasaṃsārapīḍitam |
duḥkhābdhau sukhabuddhiṃ māṃ kṛpāsiṃdho prapālaya ||60||
kadācitkṛmitāṃ prāptaṃ kadācitsvedajanmitām|
kadācidudbhijjatvaṃ ca kadācinnaratāṃ gatam ||61||
sarvayonisamāpannaṃ vipannaṃ vigataprabham|
anāthaṃ tvāṃ samāpannaṃ trāhi māṃ kṛpayā:'cyuta||62||
evaṃ stutastataḥ kṛṣṇo mārkaṇḍeyena dhīmatā |
prītastamāha viprarṣe varaṃ me vriyatāmiti ||63||
śrīmārkaṃḍeya uvāca |
yadi tuṣṭo bhavānmahyaṃ bhagavandīnavatsala |
niścalāṃ dehi me bhaktiṃ pūjāyāṃ darśane tava |
śilāyāṃ tava sānnidhyameṣa eva varo mama ||64||
sūta uvāca |
tathetyuktvā mahāviṣṇuryayāvaṃtarhitaṃ dvija |
mārkaṃḍeyastatastuṣṭo jagāma piturāśramam ||65||
upasthānamidaṃ puṇyaṃ sarvapāpapraṇāśanam |
śṛṇuyācchrāvayenmartyo govinde labhate gatim ||66||

इति श्रीस्कांदे महापुराण एकाशीतिसाहस्र्यां
संहितायां द्वितीये वैष्णवखण्डे शिवकार्तिकेयसंवादे
अग्नितीर्थनारदशिलामार्कण्डेयशिलामाहात्म्यवर्णनंनाम तृतीयोऽध्यायः ॥३॥

iti śrīskāṃde mahāpurāṇa ekāśītisāhasryāṃ
saṃhitāyāṃ dvitīye vaiṣṇavakhaṇḍe śivakārtikeyasaṃvāde
agnitīrthanāradaśilāmārkaṇḍeyaśilāmāhātmyavarṇanaṃnāma tṛtīyo:'dhyāyaḥ ||3||

वैष्णवखण्डः ॥३॥ बदरिकाश्रममाहात्म्यम् अध्यायः ॥४॥
स्कन्द उवाच ।
वैनतेयशिलायास्तु माहात्म्यं वद मे पितः ।
किं पुण्यं किं फलं चास्य अनुभावं च किं भवेत् ॥१॥
शिव उवाच ।
कश्यपाद्विनतागर्भे महाबलपराक्रमौ ।
गरुडारुणौ प्रजातौ द्वावरुणः सूर्यसारथिः ॥२॥
बदर्य्या दक्षिणे भागे गन्धमादनश‍ृङ्गके ।
गरुडस्तप आतेपे हरिवाहनकाम्यया ॥३॥
फलमूलजलाहारो निर्द्वंद्वो जपतां वरः ।
पदैकेनोपसंक्रम्य भुवि जेपे निरामयः ॥४॥
त्रिंशद्वर्षसहस्राणि हरिदर्शन लालसः ।
ततस्तु भगवान्साक्षात्पीतवासा निजायुधः ॥५॥
आविरासीद्यथा प्राच्यां दिशींदुरिव पुष्कलः ।
उवाच वचनं सम्यङ्मेघगंभीरनिस्वनः ॥६॥
तथापि न बहिर्वृत्तिर्दध्मौ दरवरं ततः ।
तथापि न बहिर्वृत्तिर्गरुडस्य महात्मनः ॥७॥
ततः प्रविश्य भगवानंतरं पवनक्रमात् ।
बहिरुन्मुखतां चैव रचयन्बहिराबभौ ॥८॥
भगवंतं हरिं दृष्ट्वा गरुडो गतसाध्वसः ।
पुलकांकित सर्वांगस्तुष्टाव विहितांजलिः ॥९॥
गरुड उवाच ।
जयजय त्रिभुवनजनमनोभवन
विदलिताघगुण सकलगीर्वाणवंदित
चरणकमलयुगलपरिमलबहलरिपुवनविभंजन
विद्योतमान सकलसुरासुरमुकुटकोटिविलसित
निजपीठकमलनिरसित निजजनहृदयतिमिरपटलबहल
हिमकर इव त्रिविधसंतापसंदोहहरणचरण
जगदुदयस्थितिलयविलासविलसित
त्रिविधमूर्तिकीर्तिविस्फूर्जित जगदुदयसंदोह
दिनकर इव निजजनमानससरोजषट्पदविदित
सकलवेदविद्योतमान मानस
निजजनमुनिजनवन्दित पदनखनीरपवित्रीकृत
गीर्वाणमुनिमानसवंदित चरणरजःप्रसादसारभूत
जगतामधीश नमस्ते नमस्ते ॥१०॥
अपि च ।
अष्टशक्तिसहितो वनमाली पीतचैलकुसुमावलिशोभः ।
पंकजाकरविराजितपादः पातु मामवहितेन्द्रियवर्गः ॥११॥
भक्तहृत्कमलराजितमूर्तिर्दुष्टदैत्यदलनोत्थितकीर्तिः ।
बद्धसेतुरविताश्रितलोकः पातु मामनुदिनं भुवनेशः ॥१२॥
स्थिरचलत्रिविधतापहिमांशुर्भासमानतरणिप्रतिभासः ।
एक एव बहुधा कृतवेषो माययावतु महामतिरीशः ॥१३॥
भक्तचिंतनकृते कृतरूपः शैशवेन बहुशासितभूपः ।
वेदमार्ग उरुधा हितकारी रीतिरीशितुरियं गुणशाली ॥१४॥
यज्ञभुग्घृदयबंधनधारी विश्वमूर्तिरबलांशुकहारी।
पालनेऽपि महतां बहुदेहो रास एष तनुमानवतान्नः ॥१५॥
प्रेमभक्तिपुरुषैरुपलभ्यः पूरुषः कृतसमस्तनिवासः ।
दास्यवृंदहृषितो निजदासः

vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||4||
skanda uvāca |
vainateyaśilāyāstu māhātmyaṃ vada me pitaḥ |
kiṃ puṇyaṃ kiṃ phalaṃ cāsya anubhāvaṃ ca kiṃ bhavet ||1||
śiva uvāca |
kaśyapādvinatāgarbhe mahābalaparākramau |
garuḍāruṇau prajātau dvāvaruṇaḥ sūryasārathiḥ ||2||
badaryyā dakṣiṇe bhāge gandhamādanaśṛṅgake |
garuḍastapa ātepe harivāhanakāmyayā ||3||
phalamūlajalāhāro nirdvaṃdvo japatāṃ varaḥ |
padaikenopasaṃkramya bhuvi jepe nirāmayaḥ ||4||
triṃśadvarṣasahasrāṇi haridarśana lālasaḥ |
tatastu bhagavānsākṣātpītavāsā nijāyudhaḥ ||5||
āvirāsīdyathā prācyāṃ diśīṃduriva puṣkalaḥ |
uvāca vacanaṃ samyaṅmeghagaṃbhīranisvanaḥ ||6||
tathāpi na bahirvṛttirdadhmau daravaraṃ tataḥ |
tathāpi na bahirvṛttirgaruḍasya mahātmanaḥ ||7||
tataḥ praviśya bhagavānaṃtaraṃ pavanakramāt |
bahirunmukhatāṃ caiva racayanbahirābabhau ||8||
bhagavaṃtaṃ hariṃ dṛṣṭvā garuḍo gatasādhvasaḥ |
pulakāṃkita sarvāṃgastuṣṭāva vihitāṃjaliḥ ||9||
garuḍa uvāca |
jayajaya tribhuvanajanamanobhavana
vidalitāghaguṇa sakalagīrvāṇavaṃdita
caraṇakamalayugalaparimalabahalaripuvanavibhaṃjana
vidyotamāna sakalasurāsuramukuṭakoṭivilasita
nijapīṭhakamalanirasita nijajanahṛdayatimirapaṭalabahala
himakara iva trividhasaṃtāpasaṃdohaharaṇacaraṇa
jagadudayasthitilayavilāsavilasita
trividhamūrtikīrtivisphūrjita jagadudayasaṃdoha
dinakara iva nijajanamānasasarojaṣaṭpadavidita
sakalavedavidyotamāna mānasa
nijajanamunijanavandita padanakhanīrapavitrīkṛta
gīrvāṇamunimānasavaṃdita caraṇarajaḥprasādasārabhūta
jagatāmadhīśa namaste namaste ||10||
api ca |
aṣṭaśaktisahito vanamālī pītacailakusumāvaliśobhaḥ |
paṃkajākaravirājitapādaḥ pātu māmavahitendriyavargaḥ ||11||
bhaktahṛtkamalarājitamūrtirduṣṭadaityadalanotthitakīrtiḥ |
baddhaseturavitāśritalokaḥ pātu māmanudinaṃ bhuvaneśaḥ ||12||
sthiracalatrividhatāpahimāṃśurbhāsamānataraṇipratibhāsaḥ |
eka eva bahudhā kṛtaveṣo māyayāvatu mahāmatirīśaḥ ||13||
bhaktaciṃtanakṛte kṛtarūpaḥ śaiśavena bahuśāsitabhūpaḥ |
vedamārga urudhā hitakārī rītirīśituriyaṃ guṇaśālī ||14||
yajñabhugghṛdayabaṃdhanadhārī viśvamūrtirabalāṃśukahārī|
pālane:'pi mahatāṃ bahudeho rāsa eṣa tanumānavatānnaḥ ||15||
premabhaktipuruṣairupalabhyaḥ pūruṣaḥ kṛtasamastanivāsaḥ |
dāsyavṛṃdahṛṣito nijadāsaḥ

प्रेक्षणैककरुणोवतु विश्वम् ॥१६॥	prekṣaṇaikakaruṇovatu viśvam ||16||
कंठलंबिततरक्षुनखाग्रक्रुष्टगोपरमणीकुचभारः।	kaṃṭhalaṃbitatarakṣunakhāgrakruṣṭagoparamaṇīkucabhāraḥ|
लीलया युवतिभिः कृतवेषः शेष एष भवतादुपशांत्यै॥१७॥	līlayā yuvatibhiḥ kṛtaveṣaḥ śeṣa eṣa bhavatādupaśāṃtyai||17||
दंडपाणिरयमेव जनानां शासितात्मनियमोक्तहितानाम्।	daṃḍapāṇirayameva janānāṃ śāsitātmaniyamoktahitānām|
पावनाय महतामनुशाली विश्वदुःखशमनो भवतान्नः ॥१८॥	pāvanāya mahatāmanuśālī viśvaduḥkhaśamano bhavatānnaḥ ||18||
एवं स्तुतस्ततः साक्षाद्गरुडेन महात्मना ।	evaṃ stutastataḥ sākṣādgaruḍena mahātmanā |
पूजार्थमाजुहावैनां गंगां त्रिपथगामिनीम् ॥१९॥	pūjārthamājuhāvaināṃ gaṃgāṃ tripathagāminīm ||19||
ततः पंचमुखी साक्षादाविरासीन्नगोपरि ।	tataḥ paṃcamukhī sākṣādāvirāsīnnagopari |
तेनोदकेन पादार्घं चकार विनतासुतः ॥२०॥	tenodakena pādārghaṃ cakāra vinatāsutaḥ ||20||
व्रियतां वर इत्युक्तो गरुडो हरिणा ततः ।	vriyatāṃ vara ityukto garuḍo hariṇā tataḥ |
तवैकवाहनः श्रीमान्बलवीर्यपराक्रमः ।	tavaikavāhanaḥ śrīmānbalavīryaparākramaḥ |
अजेयो देवदैत्यानां स्यामहं ते प्रसादतः ॥२१॥	ajeyo devadaityānāṃ syāmahaṃ te prasādataḥ ||21||
इयं मन्नामविख्याता सर्वपापहरा शिला ।	iyaṃ mannāmavikhyātā sarvapāpaharā śilā |
एतस्याः स्मरणात्पुंसां विषव्याधिर्न जायताम् ॥२२॥	etasyāḥ smaraṇātpuṃsāṃ viṣavyādhirna jāyatām ||22||
एवमुक्त्वा ततस्तूष्णीं बभूव विनतासुतः ।	evamuktvā tatastūṣṇīṃ babhūva vinatāsutaḥ |
ओमित्युक्त्वा ततो विष्णुरुवाचेदं वचो हितम् ॥२३॥	omityuktvā tato viṣṇuruvācedaṃ vaco hitam ||23||
बदरीं त्वं प्रयाहीति नारदेन निषेविताम् ।	badarīṃ tvaṃ prayāhīti nāradena niṣevitām |
स्नानं नारदतीर्थादावुपवासत्रयं शुचिः ।	snānaṃ nāradatīrthādāvupavāsatrayaṃ śuciḥ |
कृत्वा मद्दर्शनं तत्र सुलभं ते भविष्यति ॥२४॥	kṛtvā maddarśanaṃ tatra sulabhaṃ te bhaviṣyati ||24||
इत्युक्त्वांतर्द्दधे विष्णुस्तडित्सौदामनी यथा ।	ityuktvāṃtarddadhe viṣṇustaḍitsaudāmanī yathā |
गरुडस्तु ततः शीघ्रमागत्य बदरीं मुदा ॥२५॥	garuḍastu tataḥ śīghramāgatya badarīṃ mudā ||25||
वह्नितीर्थं समासाद्य शिलामाश्रित्य तत्परः ।	vahnitīrthaṃ samāsādya śilāmāśritya tatparaḥ |
स्नात्वा नारदतीर्थेषु व्रतचर्यामथाकरोत् ॥२६॥	snātvā nāradatīrtheṣu vratacaryāmathākarot ||26||
ततस्तु नारदे तीर्थे दृष्ट्वा भगवतः स्थितिम् ।	tatastu nārade tīrthe dṛṣṭvā bhagavataḥ sthitim |
नमस्कृत्य विधानेन तदाज्ञातः पुरं ययौ ॥२७॥	namaskṛtya vidhānena tadājñātaḥ puraṃ yayau ||27||
ततः प्रभृति त्रैलोक्ये गारुडीति शिलोच्यते ॥२८॥	tataḥ prabhṛti trailokye gāruḍīti śilocyate ||28||
स्कंद उवाच ।	skaṃda uvāca |
वाराह्या वद माहात्म्यं कीदृशं हीश्वरेश्वर ।	vārāhyā vada māhātmyaṃ kīdṛśaṃ hīśvareśvara |
किं पुण्यं किं फलं तस्या अभिधानं तथा कथम् ॥२९॥	kiṃ puṇyaṃ kiṃ phalaṃ tasyā abhidhānaṃ tathā katham ||29||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
रसातलात्समुद्धृत्य महीं दैवतवैरिणम् ।	rasātalātsamuddhṛtya mahīṃ daivatavairiṇam |
हिरण्याक्षं रणे हत्वा बदरीं समुपागतः ॥३०॥	hiraṇyākṣaṃ raṇe hatvā badarīṃ samupāgataḥ ||30||
आकल्पांतं महादेवो योगधारणया स्थितः ।	ākalpāṃtaṃ mahādevo yogadhāraṇayā sthitaḥ |
बदर्याः सौष्ठवादेव विदधे स्थितिमात्मनः ॥३१॥	badaryāḥ sauṣṭhavādeva vidadhe sthitimātmanaḥ ||31||
शिलारूपेण भगवान्स्थितिं तत्र चकार ह ।	śilārūpeṇa bhagavānsthitiṃ tatra cakāra ha |
तत्र गत्वा तु मनुजः स्नात्वा गंगाजलेऽमले ॥३२॥	tatra gatvā tu manujaḥ snātvā gaṃgājale:'male ||32||
दानं दत्त्वा स्वशक्त्या वै गंगांभः शांतमानसः ।	dānaṃ dattvā svaśaktyā vai gaṃgāṃbhaḥ śāṃtamānasaḥ |
अहोरात्रे स्थितो भूत्वा जपेदेकाग्रमानसः ॥३३॥	ahorātre sthito bhūtvā japedekāgramānasaḥ ||33||
शिलायां देवदृष्टिश्च तस्य पुंसः प्रजायते ।	śilāyāṃ devadṛṣṭiśca tasya puṃsaḥ prajāyate |
बहुना किमिहोक्तेन यद्वदिष्यति साधकः ॥३४॥	bahunā kimihoktena yadvadiṣyati sādhakaḥ ||34||
तत्तस्य सिध्यति क्षिप्रं यद्यपि स्यात्सुदुष्करम् ॥३५॥	tattasya sidhyati kṣipraṃ yadyapi syātsuduṣkaram ||35||
स्कंद उवाच ।	skaṃda uvāca |
नारसिंहीशिलायास्तु माहात्म्यं वद मे प्रभो ।	nārasiṃhīśilāyāstu māhātmyaṃ vada me prabho |
त्वत्प्रसादान्महादेव दुर्लभं श्रुतवानहम् ॥३६॥	tvatprasādānmahādeva durllabhaṃ śrutavānaham ||36||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
हिरण्यकशिपुं हत्वा नखाग्रेणैव लीलया ।	hiraṇyakaśipuṃ hatvā nakhāgreṇaiva līlayā |
क्रोधाग्निना प्रदीप्तांगः प्रलयानलसन्निभः ॥३७॥	krodhāgninā pradīptāṃgaḥ pralayānalasannibhaḥ ||37||
तदा देवैः समागत्य स्थित्वा दूरे दयालुभिः ।	tadā devaiḥ samāgatya sthitvā dūre dayālubhiḥ |

स्तुतोऽसौ भगवान्देवो लीलया धृतविग्रहः ॥३८॥	stuto:'sau bhagavāndevo līlayā dhṛtavigrahaḥ ||38||
तदा प्रसन्नो हरिरुग्रविक्रमः स्वतेजसा व्याप्तसुरासुरोत्तमः ।	tadā prasanno harirugravikramaḥ svatejasā vyāptasurāsurottamaḥ |
उवाच मत्तो वरमावृणीध्वं	uvāca matto varamāvṛṇīdhvaṃ
गीर्वाणनिर्वाण सुखैकहेतुम् ॥३९॥	gīrvāṇanirvāṇa sukhaikahetum ||39||
तदासुराणामधिपः स्वयंभूरुवाच वाक्यं स्मितशोभिताननः ।	tadāsurāṇāmadhipaḥ svayaṃbhūruvāca vākyaṃ smitaśobhitānanaḥ |
रूपं तवात्युग्रमशेषदेहिनां	rūpaṃ tavātyugramaśeṣadehināṃ
भयावहं संहर नारसिंह ॥४०॥	bhayāvahaṃ saṃhara nārasiṃha ||40||
अनेकधैतद्विधिवद्विधाय निधाय शैलादिषु दिव्यमूर्तिम् ।	anekadhaitadvidhivadvidhāya nidhāya śailādiṣu divyamūrtim |
उवाच किं वः प्रकरोमि कृत्यमहं	uvāca kiṃ vaḥ prakaromi kṛtyamahaṃ
प्रसन्नस्त्रिदशाः परंतपाः ॥४१॥	prasannastridaśāḥ paraṃtapāḥ ||41||
ततोमरा ऊचुरनेन चैव रूपेण संक्षोभितविश्वमूर्ते ।	tatomarā ūcuranena caiva rūpeṇa saṃkṣobhitaviśvamūrte |
प्रशांतमंतःसुखहेतुबंधि	praśāṃtamaṃtaḥsukhahetubaṃdhi
चतुर्भुजत्वं वरमीप्सितं नः ॥४२॥	caturbhujatvaṃ varamīpsitaṃ naḥ ||42||
ततो हरिर्वीक्ष्य निरीक्षणेन दिव्येन विश्वं प्रययौ विशालाम्।	tato harirvīkṣya nirīkṣaṇena divyena viśvaṃ prayayau viśālām|
गंगाजले क्रीडति विष्टचेताः	gaṃgājale krīḍati viṣṭacetāḥ
सुरासुरेभ्यो भगवानुवाच ॥४३॥	surāsurebhyo bhagavānuvāca ||43||
ततोऽमराः शांतभया अथैनं	tato:'marāḥ śāṃtabhayā athainaṃ
निरीक्ष्य देवं जलमध्यसंस्थम् ।	nirīkṣya devaṃ jalamadhyasaṃstham |
नत्वा परिक्रम्य तदा समाययुर्निरूढभावाः	natvā parikramya tadā samāyayurnirūḍhabhāvāḥ
स्वपुरं ततः क्रमात् ॥४४॥	svapuraṃ tataḥ kramāt ||44||
ततः समस्ता ऋषयस्तपोधनाः समाययुर्भक्तिभरावनम्राः ।	tataḥ samastā ṛṣayastapodhanāḥ samāyayurbhaktibharāvanamrāḥ |
नृसिंहमत्यद्भुतविकमं हरिं	nṛsiṃhamatyadbhutavikamaṃ hariṃ
समीडिरे बद्धकरा वचोभिः ॥४५॥	samīḍire baddhakarā vacobhiḥ ||45||
ऋषय ऊचुः ।	ṛṣaya ūcuḥ |
नमोनमस्ते जगतामधीश विश्वेश विश्वाभय विश्वमूर्ते ।	namonamaste jagatāmadhīśa viśveśa viśvābhaya viśvamūrte |
कृपांबुराशे भजनीयतीर्थ पादांबुज	kṛpāṃburāśe bhajanīyatīrtha pādāṃbuja
श्रीश दयां विधेहि ॥४६॥	śrīśa dayāṃ vidhehi ||46||
एकोऽसि नाना निजमायया	eko:'si nānā nijamāyayā svayā
स्वया घटे पयो यद्वदुपाधिभिन्नम् ।	ghaṭe payo yadvadupādhibhinnam |
भक्तेच्छयोपात्तविचित्रविग्रह	bhaktecchayopāttavicitravigraha
प्रसीद विश्वानन विश्वभावन ॥४७॥	prasīda viśvānana viśvabhāvana ||47||
ततः प्रसन्नो भगवान्नृसिंहः सिंहविक्रमः ।	tataḥ prasanno bhagavānnṛsiṃhaḥ siṃhavikramaḥ |
उवाच वचनं चारु वरं मे व्रियतामिति ॥४८॥	uvāca vacanaṃ cāru varaṃ me vriyatāmiti ||48||
ऋषय ऊचुः ।	ṛṣaya ūcuḥ |
यदि प्रसन्नो भगवन्कृपया जगतां पते ।	yadi prasanno bhagavankṛpayā jagatāṃ pate |
विशाला न परित्याज्या वरोऽस्माकमभीप्सितः ॥४९॥	viśālā na parityājyā varo:'smākamabhīpsitaḥ ||49||
एवमस्तु ततः सर्वे स्वाश्रमं ह्यृषयो ययुः ।	evamastu tataḥ sarve svāśramaṃ hyṛṣayo yayuḥ |
नृसिंहोऽपि शिलारूपी जलक्रीडापरोऽभवत् ॥५०॥	nṛsiṃho:'pi śilārūpī jalakrīḍāparo:'bhavat ||50||
उपवासत्रयं कृत्वा जपध्यानपरायणः ।	upavāsatrayaṃ kṛtvā japadhyānaparāyaṇaḥ |
नृसिंहरूपिणं साक्षात्पश्यत्येव न संशयः ॥५१॥	nṛsiṃharūpiṇaṃ sākṣātpaśyatyeva na saṃśayaḥ ||51||
य एतच्छ्रद्धया मर्त्यः श्रृणोति श्रावयञ्छुचिः ।	ya etacchraddhayā martyaḥ śrṇoti śrāvayañchuciḥ |
सर्वपापविनिर्मुक्तो वैकुंठे वसतिं लभेत्॥५२॥	sarvapāpavinirmukto vaikuṃṭhe vasatiṃ labhet||52||

इति श्रीस्कांदे महापुराण एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायां
द्वितीये वैष्णवखण्डे बदरिकाश्रममाहात्म्ये शिवकार्त्तिकेयसंवादे गरुडशिला
वाराहीशिला नारसिंहीशिलामाहात्म्यवर्णनंनाम चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥

iti śrīskāṃde mahāpurāṇa ekāśītisāhasryāṃ saṃhitāyāṃ
dvitīye vaiṣṇavakhaṇḍe badarikāśramamāhātmye śivakārttikeyasaṃvāde garuḍaśilā
vārāhīśilā nārasiṃhīśilāmāhātmyavarṇanaṃnāma caturtho:'dhyāyaḥ \|\|4\|\|

वैष्णवखण्डः ॥३॥ बदरिकाश्रममाहात्म्यम् अध्यायः ॥५॥	vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||5||
स्कंद उवाच ।	skaṃda uvāca |
किमर्थं भगवांस्तत्र वसति श्रद्धया पुनः ।	kimarthaṃ bhagavāṃstatra vasati śraddhayā punaḥ |
किं पुण्यं किं फलं तस्य दर्शनस्पर्शनादिभिः ॥१॥	kiṃ puṇyaṃ kiṃ phalaṃ tasya darśanasparśanādibhiḥ ||1||
नैवेद्यभक्षणं चापि महापूजाकृतेस्तथा ।	naivedyabhakṣaṇaṃ cāpi mahāpūjākṛtestathā |
प्रदक्षिणस्य च फलं ब्रूहि मे कृपया पितः ॥२॥	pradakṣiṇasya ca phalaṃ brūhi me kṛpayā pitaḥ ||2||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
पुरा कृतयुगस्यादौ सर्वभूतहिताय च ।	purā kṛtayugasyādau sarvabhūtahitāya ca |
मूर्तिमान्भगवांस्तत्र तपोयोगसमाश्रितः ॥३॥	mūrtimānbhagavāṃstatra tapoyogasamāśritaḥ ||3||
त्रेतायुगे ह्यृषिगणैर्योगाभ्यासैकतत्परः ।	tretāyuge hyṛṣigaṇairyogābhyāsaikatatparaḥ |
द्वापरे समनुप्राप्ते ज्ञाननिष्ठो हि दुर्लभः ॥४॥	dvāpare samanuprāpte jñānaniṣṭho hi durlabhaḥ ||4||
ऋषीणां देवतानां च दुर्दर्शो भगवानभूत् ।	ṛṣīṇāṃ devatānāṃ ca durdarśo bhagavānabhūt |
ततो ह्यृषिगणा देवा अलभ्य भगवद्गतिम् ॥५॥	tato hyṛṣigaṇā devā alabhya bhagavadgatim ||5||
स्वायंभुवं पदं याता विस्मयाकुलचेतसः ।	svāyaṃbhuvaṃ padaṃ yātā vismayākulacetasaḥ |
तत्र गत्वा नमस्कृत्य ऊचुर्लोकेश्वरं मुदा ।	tatra gatvā namaskṛtya ūcurlokeśvaraṃ mudā |
बृहस्पतिं पुरस्कृत्य ऋषयश्च तपोधनाः ॥६॥	bṛhaspatiṃ puraskṛtya ṛṣayaśca tapodhanāḥ ||6||
देवा ऊचुः ।	devā ūcuḥ |
नमस्ते सर्वलोकानामाश्रयः शरणार्तिहा ।	namaste sarvalokānāmāśrayaḥ śaraṇārtihā |
वृत्तिदः करुणापूर्णः पितामह सुरेश्वर ।	vṛttidaḥ karuṇāpūrṇaḥ pitāmaha sureśvara |
निवेदनीया विपदः समुद्धर्ता पितासि नः ॥७॥	nivedanīyā vipadaḥ samuddhartā pitāsi naḥ ||7||
ब्रह्मोवाच ।	brahmovāca |
किमर्थमागता यूयं विस्मयाकुलमानसाः ।	kimarthamāgatā yūyaṃ vismayākulamānasāḥ |
मिलिता ऋषिभिः साकं ब्रूतागमनकारणम् ॥८॥	militā ṛṣibhiḥ sākaṃ brūtāgamanakāraṇam ||8||
देवा ऊचुः ।	devā ūcuḥ |
द्वापरे समनुप्राप्ते विशालायां विशालधीः ।	dvāpare samanuprāpte viśālāyāṃ viśāladhīḥ |
भगवान्दृश्यते नैव तत्र किं कारणं वद ॥९॥	bhagavāndṛśyate naiva tatra kiṃ kāraṇaṃ vada ||9||
विशाला किं परित्यक्ता ततो वा क्व गतः स्वयम् ।	viśālā kiṃ parityaktā tato vā kva gataḥ svayam |
अपराधादुतास्माकं कथं चासौ प्रसीदति ॥१०॥	aparādhādutāsmākaṃ kathaṃ cāsau prasīdati ||10||
ब्रह्मोवाच ।	brahmovāca |
नाहमेतद्विजानामि श्रुतं चाद्य मुखाद्धि वः ।	nāhametadvijānāmi śrutaṃ cādya mukhāddhi vaḥ |
को हेतुर्दृक्पथातीतो भगवान्भवतां सुराः ।	ko heturdṛkpathātīto bhagavānbhavatāṃ surāḥ |
आगच्छत वयं यामस्तीरं क्षीरपयोनिधेः ॥११॥	āgacchata vayaṃ yāmastīraṃ kṣīrapayonidheḥ ||11||
इत्युक्तास्ते पुरोधाय ब्रह्माणं त्रिदिवौकसः ।	ityuktāste purodhāya brahmāṇaṃ tridivaukasaḥ |
ययुः क्षीरांबुधेस्तीरमृषयश्च तपोधनाः॥१२॥	yayuḥ kṣīrāṃbudhestīramṛṣayaśca tapodhanāḥ||12||
तत्र गत्वा जगन्नाथं देवदेवं वृषाकपिम् ।	tatra gatvā jagannāthaṃ devadevaṃ vṛṣākapim |
गीर्भिश्चित्रपदार्थाभिस्तुष्टुवुर्जगदीश्वरम् ॥१३॥	gīrbhiścitrapadārthābhistuṣṭuvurjagadīśvaram ||13||
ब्रह्मोवाच ।	brahmovāca |
नमस्ते पुरुषाध्यक्ष सर्वभूतगुहाशय ।	namaste puruṣādhyakṣa sarvabhūtaguhāśaya |
वासुदेवाखिलाधार जगद्धेतो जगन्मय ॥१४॥	vāsudevākhilādhāra jagaddheto jaganmaya ||14||
त्वमेव सर्वभूतानां हेतुः पतिरुताश्रयः ।	tvameva sarvabhūtānāṃ hetuḥ patirutāśrayaḥ |
मायाशक्तिमुपाश्रित्य विचरस्येकसुन्दर ॥१५॥	māyāśaktimupāśritya vicarasyekasundara ||15||
एको नानायते योऽसौ नटवज्जायतेऽव्ययः ।	eko nānāyate yo:'sau naṭavajjāyate:'vyayaḥ |
व्यापकोऽपि कृपालुत्वाद्भक्तहृत्पद्मषट्पद ।	vyāpako:'pi kṛpālutvādbhaktahṛtpadmaṣaṭpada |
ददाति विविधानंदं तं वंदे जगतां पतिम् ॥१६॥ ।	dadāti vividhānaṃdaṃ taṃ vaṃde jagatāṃ patim ||16|| |
देवा ऊचुः ।	devā ūcuḥ |
विपद्वनांते हुतभुग्जनानां गृहीतसत्त्वस्त्रिदशावनीशः ।	vipadvanāṃte hutabhugjanānāṃ gṛhītasattvastridaśāvanīśaḥ |
चराचरात्मा भगवाननंतः कृपाकटाक्षैरवलोकतां नः ॥१७॥	carācarātmā bhagavānanaṃtaḥ kṛpākaṭākṣairavalokatāṃ naḥ ||17||
सकृद्यन्नामपीयूषरसपानपरः पुमान् ।	sakṛdyannāmapīyūṣarasapānaparaḥ pumān |

निःश्रेयसं तृणमिव मन्यते तं हरिं भजे ॥१८॥
अविद्याप्रतिबिंबत्वाज्जीवभावमुपागतः ।
विज्ञत्वादुपशांतात्मा स पुनातु जगत्त्रयम् ॥१९॥
गंधर्वा ऊचुः ।
पिबंति ये हरेः पदांबुसंगलेशतः पयः
पयो न ते पुनःपुनः पिबंति मातुरंकतः ।
प्रसंगतो यदा भिधासुधां निपीय मानवा मृताऽमृतं
व्रजंत्यधो न जातु यांत्यशंकिताः ॥२०॥
ततः स्तुतो हरिः साक्षात्सिंधोरुत्थाय चाब्रवीत् ।
अलक्षितोऽपरैर्ब्रह्मा परं तद्वेद नापरः ॥२१॥
ब्रह्मा तदुपधार्याथ नत्वा तस्मै दिवौकस ।
बोधयामास सकलं सुराः शृणुत सादरम् ॥२२॥
अंतर्हितोऽसौ भगवान्दृष्ट्वा लोकान्कुमेधसः ।
श्रुत्वेत्थं वचनं तस्य सर्वे देवा दिवं ययुः ॥२३॥
ततोऽहं यतिरूपेण तीर्थान्नारदसंज्ञकात् ।
उद्धृत्य स्थापयिष्यामि हरिं लोकहितेच्छया ॥२४॥
यस्य दर्शनमात्रेण पातकानि महान्त्यपि ।
विलीयंते क्षणादेव सिंहं दृष्ट्वा मृगा इव ॥२५॥
धर्माधर्मान्विजित्याथ बदरीशं विभुं हरिम् ।
दृष्ट्वा मुक्तिमुपायांति विनाऽऽयासं षडानन ॥२६॥
त्यक्तप्रायाणि तीर्थानि हरिणा कलिकालतः ।
बदरीं समनुप्राप्य साक्षादेवावतिष्ठते ॥२७॥
कलिकालमनुप्राप्य मुक्तिर्येषामभीप्सिता ।
द्रष्टव्या बदरी तैस्तु हित्वा तीर्थान्यशेषतः ॥२८॥
विना ज्ञानेन योगेन तीर्थाटनपरिश्रमैः ।
एकेन जन्मना जंतुः कैवल्यं पदमश्नुते ॥२९॥
जन्मांतरसहस्रैस्तु येन चाराधितो हरिः ।
स गच्छेद्बदरीं द्रष्टुं यत्र जंतुर्न शोचति ॥३०॥
बदरीबदरीत्युक्त्वा प्रसंगान्मनुजोत्तमः ।
संसारतिमिराबाधे दीपमुज्वालयत्यसौ ॥३१॥
यथा दीपावलोकेन तमोबाधा न जायते ।
तथैव बदरीं दृष्ट्वा पुंसो मृत्युभयं कुतः ॥३२॥
दर्शनाद्यस्य पापानि रुदंत्यव्याहतानि च ।
मुक्तिमार्गमुपालक्ष्य तं वंदे बदरीपतिम् ॥३३॥
सशैलकानना भूमिर्दशधा दक्षिणीकृता ।
हरेः प्रदक्षिणं तद्वद्बदर्यां तत्पदेपदे ॥३४॥
अश्वमेधे तु यत्पुण्यं वाजपेयशतेन च ।
हरेः प्रदक्षिणात्तद्वद्बदर्यां तत्पदेपदे ॥३५॥
चतुर्मासे तु यत्पुण्यं ब्रह्मांडदानतस्तथा ।
हरेः प्रदक्षिणं तद्वद्बदर्यां तत्पदेपदे ॥३६॥
अतिकृच्छ्रैर्महाकृच्छ्रैश्छांदसैः सुकृतं भवेत् ।
हरेः प्रदक्षिणं तद्वद्बदर्यां तत्पदेपदे ॥३७॥
बदर्यां विष्णुनैवेद्यं सिक्थमात्रं षडानन ।
अशनाच्छोधयेत्पापं तुषाग्निरिव कांचनम् ॥३८॥
यदन्नं भगवानत्ति ऋषिभिर्नारदादिभिः ।
तत्सत्त्वशुद्धये सर्वैर्भोक्तव्यमविचारितम् ॥३९॥
अमरा अपि यन्नूनं व्याजेनेच्छन्ति सर्वतः ।
भोक्तुं बदरिकां विष्णोर्नैवेद्यं यांति तत्पराः ॥४०॥

niḥśreyasaṃ tṛṇamiva manyate taṃ hariṃ bhaje ||18||
avidyāpratibiṃbatvājjīvabhāvamupāgataḥ |
vijñatvādupaśāṃtātmā sa punātu jagattrayam ||19||
gaṃdharvā ūcuḥ |
pibaṃti ye hareḥ padāṃbusaṃgaleśataḥ payaḥ
payo na te punaḥpunaḥ pibaṃti māturaṃkataḥ |
prasaṃgato yadā bhidhāsudhāṃ nipīya mānavā mṛtā:'mṛtaṃ
vrajaṃtyadho na jātu yāṃtyaśaṃkitāḥ ||20||
tataḥ stuto hariḥ sākṣātsiṃdhorutthāya cābravīt |
alakṣito:'parairbrahmā paraṃ tadveda nāparaḥ ||21||
brahmā tadupadhāryātha natvā tasmai divaukasa |
bodhayāmāsa sakalaṃ surāḥ śṛṇuta sādaram ||22||
aṃtarhito:'sau bhagavāndṛṣṭvā lokānkumedhasaḥ |
śrutvetthaṃ vacanaṃ tasya sarve devā divaṃ yayuḥ ||23||
tato:'haṃ yatirūpeṇa tīrthānnāradasaṃjñakāt |
uddhṛtya sthāpayiṣyāmi hariṃ lokahitecchayā ||24||
yasya darśanamātreṇa pātakāni mahāntyapi |
vilīyaṃte kṣaṇādeva siṃhaṃ dṛṣṭvā mṛgā iva ||25||
dharmādharmānvijityātha badarīśaṃ vibhuṃ harim |
dṛṣṭvā muktimupāyāṃti vinā:':'yāsaṃ ṣaḍānana ||26||
tyaktaprāyāṇi tīrthāni hariṇā kalikālataḥ |
badarīṃ samanuprāpya sākṣādevāvatiṣṭhate ||27||
kalikālamanuprāpya muktiryeṣāmabhīpsitā |
draṣṭavyā badarī taistu hitvā tīrthānyaśeṣataḥ ||28||
vinā jñānena yogena tīrthāṭanapariśramaiḥ |
ekena janmanā jaṃtuḥ kaivalyaṃ padamaśnute ||29||
janmāṃtarasahasraistu yena cārādhito hariḥ |
sa gacchedbadarīṃ draṣṭuṃ yatra jaṃturna śocati ||30||
badarībadarītyuktvā prasaṃgānmanujottamaḥ |
saṃsāratimirābādhe dīpamujvālayatyasau ||31||
yathā dīpāvalokena tamobādhā na jāyate |
tathaiva badarīṃ dṛṣṭvā puṃso mṛtyubhayaṃ kutaḥ ||32||
darśanādyasya pāpāni rudaṃtyavyāhatāni ca |
muktimārgamupālakṣya taṃ vaṃde badarīpatim ||33||
saśailakānanā bhūmirdaśadhā dakṣiṇīkṛtā |
hareḥ pradakṣiṇaṃ tadvadbadaryāṃ tatpadepade ||34||
aśvamedhe tu yatpuṇyaṃ vājapeyaśatena ca |
hareḥ pradakṣiṇāttadvadbadaryāṃ tatpadepade ||35||
caturmāse tu yatpuṇyaṃ brahmāṃḍadānatastathā |
hareḥ pradakṣiṇaṃ tadvadbadaryāṃ tatpadepade ||36||
atikṛcchrairmahākṛcchraiśchāṃdasaiḥ sukṛtaṃ bhavet |
hareḥ pradakṣiṇaṃ tadvadbadaryāṃ tatpadepade ||37||
badaryāṃ viṣṇunaivedyaṃ sikthamātraṃ ṣaḍānana |
aśanācchodhayetpāpaṃ tuṣāgniriva kāṃcanam ||38||
yadannaṃ bhagavānatti ṛṣibhirnnāradādibhiḥ |
tatsattvaśuddhaye sarvairbhoktavyamavicāritam ||39||
amarā api yannūnaṃ vyājenecchanti sarvataḥ |
bhoktuṃ badarikāṃ viṣṇornaivedyaṃ yāṃti tatparāḥ ||40||

भोजनानंतरं विष्णोः प्रगच्छन्ति स्वमालयम् ।
प्रह्लादप्रमुखा भक्ताः प्रविशंति हरेः पदम् ॥४१॥
बाल्ययौवनवार्द्धक्ये यत्पापं ज्ञानतः कृतम् ।
नैवेद्यभक्षणाद्विष्णोर्बदर्यां तद्विलीयते ॥४२॥
प्राणांतं यस्य पापस्य प्रायश्चित्तं प्रकीर्तितम् ।
विष्णोर्निवेदितं भुक्त्वा बदर्य्यां तन्निवर्त्तते ॥४६॥
तीर्थांतरेषु यत्नेन मुक्तिं गच्छति मानवः ।
नैवेद्यभक्षणाद्विष्णोः सालोक्यं लभते नरः ॥४४॥
हृदि रूपं मुखे नाम नैवेद्यमुदरे हरेः ।
पादोदकं सनिर्माल्यं मस्तके यस्य सोऽच्युतः ॥४५॥
ब्रह्महत्या सुरापानं स्तेयं गुर्वंगनागमः ।
नैवेद्यभक्षणाद्विष्णोर्बदर्यां यांति संक्षयम् ॥४६॥
बदरीसदृशं क्षेत्रं नैवेद्यसदृशं वसु ।
नारदीयसमं क्षेत्रं न भूतं न भविष्यति ॥४७॥
बदरी यत्नतो गम्या भोक्तव्यं तन्निवेदितम् ।
द्रष्टव्यो भगवान्वह्नितीर्थे स्नानं सुदुर्लभम् ॥४८॥
पृथिव्यां यानि तीर्थानि व्रतानि नियमास्तथा ।
पादोदकं विशालायां पावनं पुरतो भवेत् ॥४९॥
किं तस्य दानैस्तपसा तीर्थाटनपरिश्रमैः ।
बदर्यां विष्णुपादोदबिंदुमात्रं लभेद्यदि ॥५०॥
प्रायश्चित्तानि जल्पंति तावदेव षडानन ।
यावन्न लभ्यते विष्णोर्बदर्यां चरणोदकम् ॥५१॥
अनायासेन येषां वा इच्छा मुक्तिपथे नृणाम् ।
कर्त्तव्यं तैः प्रयत्नेन विष्णोर्नैवेद्यभक्षणम् ॥५२॥
ये नराः प्रतिगृह्णंति पापाः संसारभागिनः ।
यात्राकृतं फलं तेषां न कदाचित्प्रजायते ॥५३॥
नैवेद्यनिंदनाद्विष्णोर्निंद्यंते ते तमोगताः ।
नैवेद्यभक्षणात्सत्त्वशुद्धिरेव न संशयः ॥५४॥
नैवेद्यं स्वयमानीय ब्राह्मणान्भोजयंति ये ।
तुलापुरुषदानेन किं फलं ते कृतार्थिनः ॥५५॥
कुरुक्षेत्रे समासाद्य राहुग्रस्ते दिवाकरे ।
महादानेन यत्पुण्यं बदर्य्यां ग्रासमात्रतः ॥५६॥
बदरीक्षेत्रमासाद्य ग्रासमात्रं प्रयत्नतः ।
उपायोऽयं महांस्तत्र बदर्यां हरितोषणे ।
यतिभ्यो भोजनाद्विष्णोरपराध्यपि वल्लभः ॥५७॥
न विष्णोः सदृशो देवो न विशाला समा पुरी ।
न भिक्षुसदृशं पात्रमृषितीर्थसमं न हि ॥५८॥
चातुर्मास्यं प्रकुर्वंति ये नराः पुण्यशालिनः।
तेषां पुण्यफलं वक्तुं ब्रह्मणापि न शक्यते ॥५९॥
भिक्षुकाणां फलावाप्तिर्विशेषादिह कीर्त्यते ।
वेदांतश्रवणात्पुण्यं दशधा यत्प्रकीर्तितम् ॥६०॥
बदरी दृष्टिमात्रेण भिक्षुकाणां तदिष्यते ।
चातुर्मास्ये विशेषेण कैवल्यफलभागिनः ॥६१॥
न्यासिनो बदरीस्थाने विनायासेन पुत्रक ।
ये मूर्खा जाड्यमापन्ना दम्भकाषायवाससः ।
बदरीदर्शनात्तेषां मुक्तिः करतले स्थिता ॥६२॥
ज्ञानिनोऽज्ञानिनो वापि न्यासिनो नियतव्रता ।
द्रष्टव्या बदरी तैस्तु फलानि समभीप्सुभिः ॥६३॥

bhojanānaṃtaraṃ viṣṇoḥ pragacchanti svamālayam |
prahlādapramukhā bhaktāḥ praviśaṃti hareḥ padam ||41||
bālyayauvanavārddhakye yatpāpaṃ jñānataḥ kṛtam |
naivedyabhakṣaṇādviṣṇorbadaryāṃ tadvilīyate ||42||
prāṇāṃtaṃ yasya pāpasya prāyaścittaṃ prakīrtitam |
viṣṇornivevitaṃ bhuktvā badaryyāṃ tannivarttate ||46||
tīrthāṃtareṣu yatnena muktiṃ gacchati mānavaḥ |
naivedyabhakṣaṇādviṣṇoḥ sālokyaṃ labhate naraḥ ||44||
hṛdi rūpaṃ mukhe nāma naivedyamudare hareḥ |
pādodakaṃ sanirmālyaṃ mastake yasya so:'cyutaḥ ||45||
brahmahatyā surāpānaṃ steyaṃ gurvaṃganāgamaḥ |
naivedyabhakṣaṇādviṣṇorbadaryāṃ yāṃti saṃkṣayam ||46||
badarīsadṛśaṃ kṣetraṃ naivedyasadṛśaṃ vasu |
nāradīyasamaṃ kṣetraṃ na bhūtaṃ na bhaviṣyati ||47||
badarī yatnato gamyā bhoktavyaṃ tanniveditam |
draṣṭavyo bhagavānvahnitīrthe snānaṃ sudurlabham ||48||
pṛthivyāṃ yāni tīrthāni vratāni niyamāstathā |
pādodakaṃ viśālāyāṃ pāvanaṃ purato bhavet ||49||
kiṃ tasya dānaistapasā tīrthāṭanapariśramaiḥ |
badaryāṃ viṣṇupādodabiṃdumātraṃ labhedyadi ||50||
prāyaścittāni jalpaṃti tāvadeva ṣaḍānana |
yāvanna labhyate viṣṇorbadaryāṃ caraṇodakam ||51||
anāyāsena yeṣāṃ vā icchā muktipathe nṛṇām |
karttavyaṃ taiḥ prayatnena viṣṇornaivedyabhakṣaṇam ||52||
ye narāḥ pratigṛhṇaṃti pāpāḥ saṃsārabhāginaḥ |
yātrākṛtaṃ phalaṃ teṣāṃ na kadācitprajāyate ||53||
naivedyaniṃdanādviṣṇorniṃdyaṃte te tamogatāḥ |
naivedyabhakṣaṇātsattvaśuddhireva na saṃśayaḥ ||54||
naivedyaṃ svayamānīya brāhmaṇānbhojayaṃti ye |
tulāpuruṣadānena kiṃ phalaṃ te kṛtārthinaḥ ||55||
kurukṣetre samāsādya rāhugraste divākare |
mahādānena yatpuṇyaṃ badaryyāṃ grāsamātrataḥ ||56||
badarīkṣetramāsādya grāsamātraṃ prayatnataḥ |
upāyo:'yaṃ mahāṃstatra badaryāṃ haritoṣaṇe |
yatibhyo bhojanādviṣṇoraparādhyapi vallabhaḥ ||57||
na viṣṇoḥ sadṛśo devo na viśālā samā purī |
na bhikṣusadṛśaṃ pātramṛṣitīrthasamaṃ na hi ||58||
cāturmāsyaṃ prakurvaṃti ye narāḥ puṇyaśālinaḥ|
teṣāṃ puṇyaphalaṃ vaktuṃ brahmaṇāpi na śakyate ||59||
bhikṣukāṇāṃ phalāvāptirviśeṣādiha kīrtyate |
vedāṃtaśravaṇātpuṇyaṃ daśadhā yatprakīrtitam ||60||
badarī dṛṣṭimātreṇa bhikṣukāṇāṃ tadiṣyate |
cāturmāsye viśeṣeṇa kaivalyaphalabhāginaḥ ||61||
nyāsino badarīsthāne vināyāsena putraka |
ye mūrkhā jāḍyamāpannā dambhakāṣāyavāsasaḥ |
badarīdarśanātteṣāṃ muktiḥ karatale sthitā ||62||
jñānino:'jñānino vāpi nyāsino niyatavratā |
draṣṭavyā badarī taistu phalāni samabhīpsubhiḥ ||63||

श्रुत्वाऽध्यायमिमं पुण्यं प्रसंगेनापि मानवः ।
सर्वपापविनिर्मुक्तो विष्णुलोके महीयते ॥६४॥

śrutvā:'dhyāyamimaṃ puṇyaṃ prasaṃgenāpi mānavaḥ |
sarvapāpavinirmukto viṣṇuloke mahīyate ||64||

इति श्रीस्कांदे महापुराण एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायां द्वितीये वैष्णवखण्डे
बदरिकाश्रममाहात्म्ये शिवकार्त्तिकेयसंवादे पंचमोऽध्यायः ॥५॥

iti śrīskāṃde mahāpurāṇa ekāśītisāhasryāṃ saṃhitāyāṃ dvitīye vaiṣṇavakhaṇḍe
badarikāśramamāhātmye śivakārttikeyasaṃvāde paṃcamo:'dhyāyaḥ ||5||

वैष्णवखण्डः ॥३॥ बदरिकाश्रममाहात्म्यम् अध्यायः ॥६॥
स्कंद उवाच ।
कराद्विगलितं यत्र कपालं ते महेश्वर ।
तस्य तीर्थस्य माहात्म्यं कृपया वद मे पितः ॥१॥
शिव उवाच ।
अतिगुह्यमिदं तीर्थं सुरासुरनमस्कृतम् ।
ब्रह्महाऽपि नरो यत्र स्नानमात्रेण शुद्ध्यति ॥२॥
पंच तीर्थानि तिष्ठंति कपाले पापमोचने ।
तत्र स्नानं तपो दानं सर्वमक्षयमिष्यते ॥३॥
पिंडं विधाय विधिवन्नरकात्तारयेत्पितॄन् ।
पितृतीर्थमिदं प्रोक्तं गयातोऽष्टगुणाधिकम् ॥४॥
तिलतर्प्पणतो यांति पितरः स्वर्गमुत्तमम् ॥५॥
अहोरात्रं स्थिरो भूत्वा जपनिष्ठः समाहितः ।
तस्येष्टसिद्धिर्महती तत्क्षणादेव जायते ॥६॥
पारलौकिककर्माणि सर्वाण्यव्याहतानि च ।
कपालमोचने तीर्थे नाधिकं पितृकर्मणि ॥७॥
स्कंद उवाच ।
कुत्र वा ब्रह्मतीर्थं वै फलं वा कीदृशं भवेत् ।
के वा तत्र वसंतीह कृपया वद मे पितः ॥८॥
शिव उवाच ।
एकदा विष्णुनाभ्यम्भोरुहस्थस्य प्रजापतेः ।
वेदान्मुखांबुजाद्धृत्वा जग्मतुर्मधुकैटभौ ॥९॥
ततो ह्युत्थाय शयनात्सिसृक्षुरब्जसंभवः ।
स्रष्टुं विनाऽगमं लोके न शशाक हृतस्मृतिः ॥१०॥
तदा बदरिकामेत्य हरिणा प्रतिपालिताम् ।
तुष्टाव प्रणतो भूत्वा भगवंतं सनातनम् ॥११॥
ततः कुंडात्समुद्भूतो हयशीर्षो निजायुधः ।
पीतांबरधरः शुक्लश्चतुर्बाहुः सुदृप्तदृक् ॥१२॥
अत्यद्भुतः
प्रकटकठोरलोचनश्चलच्छटाविच्छुरितमेघडंबरः ।
स्वतेजसा हतनिखिलप्रभाकुलः कृपान्वितो
द्रुहिणपुरःसरोऽभवत् ॥१३॥
निरीक्ष्य तं विधिरपि विस्मयाकुलः
प्रणम्य च स्तुतिमकरोत्प्रसन्नदृक् ॥१४॥
ब्रह्मोवाच ।
नमः कमलनाभाय नमस्ते कमलाश्रय ।
नमस्ते कमलावासविशालवनमालिने ॥१५॥
नमो विज्ञानभात्राय गुहावास निवासिने ।
हृषीकेशाय शांताय तुभ्यं भगवते नमः ॥१६॥
स्वभक्तरक्षणकृते धृतदेहाय शार्ङ्गिणे ।
अनंतक्लेशनाशाय गदिने ब्रह्मणे नमः ॥१७॥
संसारविविधासारनिवृत्तिकृतकर्मणे ।
रक्षित्रे सर्वजंतूनां विष्णवे जिष्णवे नमः ॥१८॥
नमो विश्वंभराशेषनिवृत्तगुणवृत्तये ।
सुरासुरवरस्तंभनिवृत्तिस्थितिकीर्तये ॥१९॥
इतीरितः सुरपतिना महेश्वरो
हृदिस्थितोऽखिलविदशेषकर्मभिः ।
ततोऽन्तरं सपदि गतो निबध्य तौ

vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||6||
skaṃda uvāca |
karādvigalitaṃ yatra kapālaṃ te maheśvara |
tasya tīrthasya māhātmyaṃ kṛpayā vada me pitaḥ ||1||
śiva uvāca |
atiguhyamidaṃ tīrthaṃ surāsuranamaskṛtam |
brahmahā:'pi naro yatra snānamātreṇa śuddhyati ||2||
paṃca tīrthāni tiṣṭhaṃti kapāle pāpamocane |
tatra snānaṃ tapo dānaṃ sarvamakṣayamiṣyate ||3||
piṃḍaṃ vidhāya vidhivannarakāttārayetpitṝn |
pitṛtīrthamidaṃ proktaṃ gayāto:'ṣṭaguṇādhikam ||4||
tilatarppaṇato yāṃti pitaraḥ svargamuttamam ||5||
ahorātraṃ sthiro bhūtvā japaniṣṭhaḥ samāhitaḥ |
tasyeṣṭasiddhirmahatī tatkṣaṇādeva jāyate ||6||
pāralaukikakarmāṇi sarvāṇyavyāhatāni ca |
kapālamocane tīrthe nādhikaṃ pitṛkarmaṇi ||7||
skaṃda uvāca |
kutra vā brahmatīrthaṃ vai phalaṃ vā kīdṛśaṃ bhavet |
ke vā tatra vasaṃtīha kṛpayā vada me pitaḥ ||8||
śiva uvāca |
ekadā viṣṇunābhyambhoruhasthasya prajāpateḥ |
vedānmukhāṃbujāddhṛtvā jagmaturmadhukaiṭabhau ||9||
tato hyutthāya śayanātsisṛkṣurabjasaṃbhavaḥ |
srastuṃ vinā:'gamaṃ loke na śaśāka hṛtasmṛtiḥ ||10||
tadā badarikāmetya hariṇā pratipālitām |
tuṣṭāva praṇato bhūtvā bhagavaṃtaṃ sanātanam ||11||
tataḥ kuṃḍātsamudbhūto hayaśīrṣo nijāyudhaḥ |
pītāṃbaradharaḥ śuklaścaturbāhuḥ sudṛptadṛk ||12||
atyadbhutaḥ
prakaṭakaṭhoralocanaścalacchaṭāvicchuritameghaḍaṃbaraḥ |
svatejasā hatanikhilaprabhākulaḥ kṛpānvito
druhiṇapuraḥsaro:'bhavat ||13||
nirīkṣya taṃ vidhirapi vismayākulaḥ
praṇamya ca stutimakarotprasannadṛk ||14||
brahmovāca |
namaḥ kamalanābhāya namaste kamalāśraya |
namaste kamalāvāsaviśālavanamāline ||15||
namo vijñānabhātrāya guhāvāsa nivāsine |
hṛṣīkeśāya śāṃtāya tubhyaṃ bhagavate namaḥ ||16||
svabhaktarakṣaṇakṛte dhṛtadehāya śārṅgiṇe |
anaṃtakleśanāśāya gadine brahmaṇe namaḥ ||17||
saṃsāravividhāsāranivṛttikṛtakarmaṇe |
rakṣitre sarvajaṃtūnāṃ viṣṇave jiṣṇave namaḥ ||18||
namo viśvaṃbharāśeṣanivṛttaguṇavṛttaye |
surāsuravarastaṃbhanivṛttisthitikīrtaye ||19||
itīritaḥ surapatinā maheśvaro
hṛdisthito:'khilavidaśeṣakarmabhiḥ |
tato:'ntaraṃ sapadi gato nibadhya tau

सुरद्रुहौ किल निजघान लीलया ॥२०॥	suradruhau kila nijaghāna līlayā ||20||
ततो निगममादाय ब्रह्मणोंऽतिकमाययौ।	tato nigamamādāya brahmaṇoṃ:'tikamāyayau|
दत्त्वा स्वनिगमं तस्मै स्वस्थोऽभूत्स समीडितः ॥२१॥	dattvā svanigamaṃ tasmai svastho:'bhūtsa samīḍitaḥ ||21||
ततः प्रभृति तत्तीर्थं ब्रह्मणा प्रकटीकृतम् ।	tataḥ prabhṛti tattīrthaṃ brahmaṇā prakaṭīkṛtam |
ब्रह्मकुंडमिति ख्यातं त्रिषु लोकेषु विश्रुतम् ॥२२॥	brahmakuṃḍamiti khyātaṃ triṣu lokeṣu viśrutam ||22||
यस्य दर्शनमात्रेण महापातकिनो जनाः ।	yasya darśanamātreṇa mahāpātakino janāḥ |
विमुक्तकिल्बिषाः सद्यो ब्रह्मलोकं व्रजंति ते ॥२३॥	vimuktakilbiṣāḥ sadyo brahmalokaṃ vrajaṃti te ||23||
स्नानं कुर्वंति ये लोका व्रतचर्यामथापि वा ।	snānaṃ kurvaṃti ye lokā vratacaryāmathāpi vā |
ब्रह्मलोकमतिक्रम्य विष्णुलोकं व्रजंति ते ॥२४॥	brahmalokamatikramya viṣṇulokaṃ vrajaṃti te ||24||
स्कंद उवाच ।	skaṃda uvāca |
ततः किमकरोद्धाता लब्ध्वा वेदाञ्जनार्द्दनात् ।	tataḥ kimakaroddhātā labdhvā vedāñjanārddanāt |
एतदन्यच्च सर्वं मे कृपया वद सांप्रतम् ॥२५॥	etadanyacca sarvaṃ me kṛpayā vada sāṃpratam ||25||
महादेव उवाच ।	mahādeva uvāca |
चतुर्णामपि वेदानां दृष्ट्वा बदरिकाश्रमम् ।	caturṇāmapi vedānāṃ dṛṣṭvā badarikāśramam |
मतिर्न जायते गंतुं ब्रह्मणा सह पुत्रक ॥२६॥	matirna jāyate gaṃtuṃ brahmaṇā saha putraka ||26||
ततस्तु विकलं दृष्ट्वा ब्रह्माणं जनवासिनः ।	tatastu vikalaṃ dṛṣṭvā brahmāṇaṃ janavāsinaḥ |
सिद्धास्तु विधिवत्स्तुत्वा प्रणिपत्येदमब्रुवन् ॥२७॥	siddhāstu vidhivatstutvā praṇipatyedamabruvan ||27||
सिद्धा ऊचुः ।	siddhā ūcuḥ |
आज्ञा भगवतः कार्या सर्वैः स्थावरजंगमैः ।	ājñā bhagavataḥ kāryā sarvaiḥ sthāvarajaṃgamaiḥ |
भगवान्सर्वजंतूनां कर्त्ता हर्ता पिता गुरुः ॥२८॥	bhagavānsarvajaṃtūnāṃ karttā hartā pitā guruḥ ||28||
स्थितिर्ब्रह्मांतिके वश्च हरिणैवानुकल्पिता ।	sthitirbrahmāṃtike vaśca hariṇaivānukalpitā |
निवृत्तिर्वर्तते चैषा तथाप्येतन्निरामयम् ॥२९॥	nivṛttirvartate caiṣā tathāpyetannirāmayam ||29||
एकांते द्रवरूपेण मूर्तिर्वोऽत्रावतिष्ठताम् ।	ekāṃte dravarūpeṇa mūrtirvo:'trāvatiṣṭhatām |
द्वितीया ब्रह्मणा सार्द्धं ब्रह्मलोकं व्रजेत्पुनः ॥३०॥	dvitīyā brahmaṇā sārddhaṃ brahmalokaṃ vrajetpunaḥ ||30||
ततः सहृदया वेदा द्वैधीकृतात्मरूपकाः ।	tataḥ sahṛdayā vedā dvaidhīkṛtātmarūpakāḥ |
ब्रह्मणा ब्रह्मलोकं ते ययुः सार्द्धं प्रहर्षिताः ॥३१॥	brahmaṇā brahmalokaṃ te yayuḥ sārddhaṃ praharṣitāḥ ||31||
ततस्त्रिलोकं विधिवत्ससर्ज चतुराननः ।	tatastrilokaṃ vidhivatsasarja caturānanaḥ |
द्रवरूपेषु वेदेषु स्नानदानतपःक्रियाः ।	dravarūpeṣu vedeṣu snānadānatapaḥkriyāḥ |
कृता विच्छेदिता न स्युर्यावदाभूतसंप्लवम् ॥३२॥	kṛtā vicchеditā na syuryāvadābhūtasaṃplavam ||32||
फलमुद्दिश्य कुर्वंति उपवासत्रयं नराः ।	phalamuddiśya kurvaṃti upavāsatrayaṃ narāḥ |
चतुर्णामपि वेदानां व्याख्यातारो न संशयः ॥३३॥	caturṇāmapi vedānāṃ vyākhyātāro na saṃśayaḥ ||33||
अनुक्रमेण तिष्ठंति वेदाश्चत्वार एव च ।	anukrameṇa tiṣṭhaṃti vedāścatvāra eva ca |
ऋग्यजुःसामाथर्वाख्या भगवत्पार्श्ववर्तिनः ॥३४॥	ṛgyajuḥsāmātharvākhyā bhagavatpārśvavartinaḥ ||34||
ये पुण्यवंतोऽकलुषा वेदवेदांगपारगाः ।	ye puṇyavaṃto:'kaluṣā vedavedāṃgapāragāḥ |
ते वेदघोषं विरलाः शृण्वंत्यपि कलौ युगे ॥३५॥	te vedaghoṣaṃ viralāḥ śṛṇvaṃtyapi kalau yuge ||35||
चतुर्णामपि वेदानामुदगस्ति सरस्वती ।	caturṇāmapi vedānāmudagasti sarasvatī |
जप्ताथ सा नृणां हंति जडतां जलरूपिणी ॥३६॥	japtātha sā nṛṇāṃ haṃti jaḍatāṃ jalarūpiṇī ||36||
सरस्वत्या जले स्थित्वा जपं कृत्वा समाहितः ।	sarasvatyā jale sthitvā japaṃ kṛtvā samāhitaḥ |
मनोस्तस्य न विच्छेदः कदाचिदपि जायते ॥३७॥	manostasya na vicchedaḥ kadācidapi jāyate ||37||
वेदव्यासोऽपि भगवान्यत्प्रसादादुदारधीः ।	vedavyāso:'pi bhagavānyatprasādādudāradhīḥ |
पुराणसंहितार्थज्ञोऽभवदत्र न संशयः ॥३८॥	purāṇasaṃhitārthajño:'bhavadatra na saṃśayaḥ ||38||
त्रयाणामपि लोकानां हिताय जगतां पतिः ।	trayāṇāmapi lokānāṃ hitāya jagatāṃ patiḥ |
स्थापयामास विधिना वाणीं वाग्विभवप्रदाम् ॥३९॥	sthāpayāmāsa vidhinā vāṇīṃ vāgvibhavapradām ||39||
दर्शनस्पर्शनस्नानपूजास्तुत्यभिवन्दनैः ।	darśanasparśanasnānapūjāstutyabhivandanaiḥ |
सरस्वत्या न विच्छेदः कुले तस्य कदाचन ॥४०॥	sarasvatyā na vicchedaḥ kule tasya kadācana ||40||
मन्त्रसिद्धिर्विशेषेण सरस्वत्यास्तटे नृणाम् ।	mantrasiddhirviśeṣeṇa sarasvatyāstaṭe nṛṇām |
जपतामचिरणैव जायते नात्र संशयः ॥४१॥	japatāmaciraṇaiva jāyate nātra saṃśayaḥ ||41||
बहुना किमिहोक्तेन वाणी वाग्विभवप्रदा ।	bahunā kimihoktena vāṇī vāgvibhavapradā |

द्रवरूपधरा नृणां दर्शनात्पूतिरुज्ज्वला ॥४२॥	dravarūpadharā nṛṇāṃ darśanātpūtirujjvalā ||42||
ततोऽर्वाग्दक्षिणे भागे द्रवधारेति विश्रुतम् ।	tato:'rvāgdakṣiṇe bhāge dravadhāreti viśrutam |
तीर्थमिंद्रपदं यत्र तपश्चक्रे पुरंदरः ॥४३॥	tīrthamiṃdrapadaṃ yatra tapaścakre puraṃdaraḥ ||43||
सुदारुणं तपः कृत्वा परितोष्य जनार्द्दनम् ।	sudāruṇaṃ tapaḥ kṛtvā paritoṣya janārddanam |
पदमैंद्रं समालेभे सुरासुरनमस्कृतम् ॥४४॥	padamaiṃdraṃ samālebhe surāsuranamaskṛtam ||44||
तपो दानं जपो होमो व्रतानि नियमा यमाः ।	tapo dānaṃ japo homo vratāni niyamā yamāḥ |
तत्रानन्तगुणं प्रोक्तं तत्तीर्थमतिदुर्लभम् ॥४५॥	tatrānantaguṇaṃ proktaṃ tattīrthamatidurlabham ||45||
प्रतिमासे त्रयोदश्यां शुक्लायां हरितोषणे ।	pratimāse trayodaśyāṃ śuklāyāṃ haritoṣaṇe |
स्नात्वा सुतीर्थे सुत्रामाच्छन्दं चोपेत्य संगतः ॥४६॥	snātvā sutīrthe sutrāmācchandaṃ copetya saṃgataḥ ||46||
उपवासद्वयं कृत्वा पूजयित्वा जनार्द्दनम् ।	upavāsadvayaṃ kṛtvā pūjayitvā janārddanam |
सर्वपापविनिर्मुक्तः शक्रलोके महीयते ॥४७॥	sarvapāpavinirmuktaḥ śakraloke mahīyate ||47||
तत्रैव मानसोद्भेदः सर्वपापप्रणाशनः ।	tatraiva mānasodbhedaḥ sarvapāpapraṇāśanaḥ |
दुर्लभः सर्वजंतूनां यत्र ते स्युर्महर्षयः ॥४८॥	durlabhaḥ sarvajaṃtūnāṃ yatra te syurmaharṣayaḥ ||48||
मानसं चिदचिद्ग्रन्थिमुद्ग्रथ्नंति च सर्वतः ।	mānasaṃ cidacidgranthimudgrathnaṃti ca sarvataḥ |
मानसोद्भेव इत्याख्या ऋषिभिः परिगीयते ॥४९॥	mānasodbheva ityākhyā ṛṣibhiḥ parigīyate ||49||
भिंदंति हृदयग्रंथींश्छिंदन्ति बहुसंशयम् ।	bhiṃdaṃti hṛdayagraṃthīṃśchiṃdanti bahusaṃśayam |
कर्माणि क्षपयन्त्यस्मान्मानसोद्भेद इत्यभूत् ॥५०॥	karmāṇi kṣapayantyasmānmānasodbheda ityabhūt ||50||
यदि भाग्यवशादत्र बिंदुमात्रं लभेन्नरः ।	yadi bhāgyavaśādatra biṃdumātraṃ labhennaraḥ |
तत्क्षणान्मुक्तिमाप्नोति किमतस्त्वधिकं भवेत् ॥५१॥	tatkṣaṇānmuktimāpnoti kimatastvadhikaṃ bhavet ||51||
गिरिदरीनिलये निवसत्यमी	giridarīnilaye nivasatyamī
ऋषिगणाः फलमूलजलाशनाः ।	ṛṣigaṇāḥ phalamūlajalāśanāḥ |
जितमनोविषयाः शितबुद्धयः	jitamanoviṣayāḥ śitabuddhayaḥ
कलिभयादिव पापभयाकुलाः ॥५२॥	kalibhayādiva pāpabhayākulāḥ ||52||
फलसमीरणगह्वरनिर्झराश्रमभरादुपलब्धपटोत्तमाः ।	phalasamīraṇagahvaranirjharāśramabharādupalabdhapaṭottamāḥ |
त्रिषवणक्रमनिर्जितदुर्जयेन्द्रियपराक्रमणा	triṣavaṇakramanirjitadurjayendriyaparākramaṇā
मुनयस्त्वमी ॥५३॥	munayastvamī ||53||
साधनानि बहून्येव कायक्लेशकराण्यहो ।	sādhanāni bahūnyeva kāyakleśakarāṇyaho |
सुलभं साधनं लोके मानसोद्भेददर्शनम् ॥५४॥	sulabhaṃ sādhanaṃ loke mānasodbhedadarśanam ||54||
यस्मिन्दिने जलं चैतल्लभते पुण्यवाञ्जनः ।	yasmindine jalaṃ caitallabhate puṇyavāñjanaḥ |
भवति व्याससदृशो यमपितृसमः क्रमात् ॥५५॥	bhavati vyāsasadṛśo yamapitṛsamaḥ kramāt ||55||
काम्यतीर्थमिदं नृणां कामनावशकृत्पुनः ।	kāmyatīrthamidaṃ nṝṇāṃ kāmanāvaśakṛtpunaḥ |
अकामतस्तु मुक्तिः स्यादुभयोरेष निश्चयः ॥५६॥	akāmatastu muktiḥ syādubhayoreṣa niścayaḥ ||56||
यदि कश्चित्प्रमादेन कामनां कुरुते नरः ।	yadi kaścitpramādena kāmanāṃ kurute naraḥ |
फलं भुक्त्वा पुनर्मुक्तिर्भवत्येव न संशयः ॥५७॥	phalaṃ bhuktvā punarmuktirbhavatyeva na saṃśayaḥ ||57||
महरादिषु लोकेषु भुक्त्वा भोगान्यथेप्सितान् ।	maharādiṣu lokeṣu bhuktvā bhogānyathepsitān |
भोगे भुक्ते पुनर्याति कामनावशतो जनः ॥५८॥	bhoge bhukte punaryāti kāmanāvaśato janaḥ ||58||
पुरुषार्थसमावाप्त्यै यतनीयं मनीषिभिः ।	puruṣārthasamāvāptyai yatanīyaṃ manīṣibhiḥ |
मानसोद्भेदने तीर्थे नापेत्यत्रेति मे मतिः ॥५९॥	mānasodbhedane tīrthe nāpetyatreti me matiḥ ||59||
मानसोद्भेदनात्प्रत्यग्दिशि सर्वमनोहरम् ।	mānasodbhedanātpratyagdiśi sarvamanoharam |
वसुधारेति विख्यातं तीर्थं त्रैलोक्यदुर्लभम् ॥६०॥	vasudhāreti vikhyātaṃ tīrthaṃ trailokyadurlabham ||60||
त्रिलोक्यां सर्वतीर्थेभ्यः श्रेष्ठो बदरिकाश्रमः ।	trilokyāṃ sarvatīrthebhyaḥ śreṣṭho badarikāśramaḥ |
श्रुत्वा तन्नारदात्सर्वे वसवः समुपागताः ॥६१॥	śrutvā tannāradātsarve vasavaḥ samupāgatāḥ ||61||
त्रिंशद्वर्षसहस्राणि तपः परमदारुणम् ।	triṃśadvarṣasahasrāṇi tapaḥ paramadāruṇam |
दलांबुप्राशनाश्चक्रुस्ततः सिद्धिमुपाययुः ॥६२॥	dalāmbuprāśanāścakrustataḥ siddhimupāyayuḥ ||62||
भगवद्दर्शनात्प्राप्तानंदनिर्वृत्तविक्लमाः ।	bhagavaddarśanātprāptānaṃdanirvṛttaviklamāḥ |
हृदयानन्दसंदोहप्रफुल्लितमुखांबुजाः ॥६३॥	hṛdayānandasaṃdohapraphullitamukhāṃbujāḥ ||63||
दृष्ट्वा नारायणं देवं वरं लब्ध्वा मनोरमम् ।	dṛṣṭvā nārāyaṇaṃ devaṃ varaṃ labdhvā manoramam |
हरिभक्तिसुखैश्वर्य्यं परं लब्ध्वा मुदं ययुः ॥६४॥	haribhaktisukhaiśvaryyaṃ paraṃ labdhvā mudaṃ yayuḥ ||64||

अत्र स्नात्वा जलं पीत्वा पूजयित्वा जनार्द्दनम्।	atra snātvā jalaṃ pītvā pūjayitvā janārddanam|
इह लोके सुखं भुक्त्वा यात्यंते परमं पदम् ॥६५॥	iha loke sukhaṃ bhuktvā yātyaṃte paramaṃ padam ||65||
अत्र पुण्यवतां ज्योतिर्दृश्यते जलमध्यतः।	atra puṇyavatāṃ jyotirdṛśyate jalamadhyataḥ|
यद्दृष्ट्वा न पुनर्भूयो गर्भवासं प्रपद्यते ॥६६॥	yaddṛṣṭvā na punarbhūyo garbhavāsaṃ prapadyate ||66||
येऽशुद्धपितृजाः पापाः पाषंडमतिवृत्तयः ।	ye:'śuddhapitṛjāḥ pāpāḥ pāṣaṃḍamativṛttayaḥ |
न तेषां शिरसि प्रायः पतंत्यापः कदाचन ॥६७॥	na teṣāṃ śirasi prāyaḥ pataṃtyāpaḥ kadācana ||67||
दिनत्रयं शुचिर्भूत्वा पूजयित्वा जनार्दनम् ।	dinatrayaṃ śucirbhūtvā pūjayitvā janārdanam |
उपोष्य भगवद्भक्त्या सिद्धान्पश्यंति साधवः ॥६८॥	upoṣya bhagavadbhaktyā siddhānpaśyaṃti sādhavaḥ ||68||
ये तत्र चपलास्तथ्यं न वदंति च लोलुपाः ।	ye tatra capalāstathyaṃ na vadaṃti ca lolupāḥ |
परिहासपरद्रव्यपरस्त्रीकपटाग्रहाः ॥६९॥	parihāsaparadravyaparastrīkapaṭāgrahāḥ ||69||
मलचैलावृताऽशांताऽशुचयस्त्यक्तसत्क्रियाः ।	malacailāvṛtā:'śāṃtā:'śucayastyaktasatkriyāḥ |
तेषां मलिनचित्तानां फलमत्र न जायते ॥७०॥	teṣāṃ malinacittānāṃ phalamatra na jāyate ||70||
ये तत्र साधकाः शांता विरला विधिवर्त्मगाः ।	ye tatra sādhakāḥ śāṃtā viralā vidhivartmagāḥ |
तेषां जपस्तपोहोमो दानव्रतजपक्रियाः ॥७१॥	teṣāṃ japastapohomo dānavratajapakriyāḥ ||71||
क्रियमाणा यथाशक्त्या ह्यक्षय्यफलदायकाः ॥७२॥	kriyamāṇā yathāśaktyā hyakṣayyaphaladāyakāḥ ||72||
यत्किंचिच्छुभकर्माणि क्रियमाणानि देहिनाम् ।	yatkiṃcicchubhakarmāṇi kriyamāṇāni dehinām |
महदादिफलं दद्युर्निःश्रेयसमनुत्तमम् ॥७३॥	mahadādiphalaṃ dadyurniḥśreyasamanuttamam ||73||
श्रावणीयमिह किं फलाधिकं	śrāvaṇīyamiha kiṃ phalādhikaṃ
यत्र यांति विबुधाः फलार्थिनः ।	yatra yāṃti vibudhāḥ phalārthinaḥ |
पूजितादनु हरेः प्रियार्थिनः	pūjitādanu hareḥ priyārthinaḥ
स्वर्गमार्गनिरताः प्रमोदिनः ॥७४॥	svargamārganiratāḥ pramodinaḥ ||74||
यत्र संति न च विघ्नकारिणः	yatra saṃti na ca vighnakāriṇaḥ
कर्मणां हरिभयात्सुसिध्यति ।	karmaṇāṃ haribhayātsusidhyati |
निर्विशंति च फलं विवेकिनः	nirviśaṃti ca phalaṃ vivekinaḥ
कर्ममार्गनिरताः सुदेहिनः ॥७५॥	karmamārganiratāḥ sudehinaḥ ||75||
ये पठंत्यथ च पाठयंत्यहो पुण्यतीर्थविषयं प्रकाशितम् ।	ye paṭhaṃtyatha ca pāṭhayaṃtyaho puṇyatīrthaviṣayaṃ prakāśitam |
भक्तिभावसमलंकृताश्च ते संप्रयान्ति	bhaktibhāvasamalaṃkṛtāśca te saṃprayānti
हरिमंदिरं शुभम् ॥७६॥	harimaṃdiraṃ śubham ||76||

इति श्रीस्कान्दे महापुराण एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायां द्वितीये
वैष्णवखण्डे बदरिकाश्रममाहात्म्ये शिवकार्त्तिकेयसंवादे
वसुधारातीर्थमाहात्म्यवर्णनंनाम षष्ठोऽध्यायः ॥६॥

iti śrīskānde mahāpurāṇa ekāśītisāhasryāṃ saṃhitāyāṃ dvitīye
vaiṣṇavakhaṇḍe badarikāśramamāhātmye śivakārttikeyasaṃvāde
vasudhārātīrthamāhātmyavarṇanaṃnāma ṣaṣṭho:'dhyāyaḥ \|\|6\|\|

वैष्णवखण्डः ॥३॥ बदरिकाश्रममाहात्म्यम् अध्यायः ॥७॥	vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||7||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
ततो नैर्ऋत्यदिग्भागे पंचधाराः पतंत्यधः ।	tato nairṛtyadigbhāge paṃcadhārāḥ pataṃtyadhaḥ |
प्रभासं पुष्करं चैव गयां नैमिषमेव च ।	prabhāsaṃ puṣkaraṃ caiva gayāṃ naimiṣameva ca |
कुरुक्षेत्रं विजानीहि द्रवरूपं षडानन ॥१॥	kurukṣetraṃ vijānīhi dravarūpaṃ ṣaḍānana ||1||
पुरा ते ब्रह्मणः स्थानं गता मलिनरूपिणः ।	purā te brahmaṇaḥ sthānaṃ gatā malinarūpiṇaḥ |
पापिनां पापदोषेण विकृताः कृतबुद्धयः ॥२॥	pāpināṃ pāpadoṣeṇa vikṛtāḥ kṛtabuddhayaḥ ||2||
तत्र गत्वा नमस्कृत्य ब्रह्माणं लोकभावनम् ।	tatra gatvā namaskṛtya brahmāṇaṃ lokabhāvanam |
ऊचुः प्रांजलयः सर्वे निजागमनकारणम् ॥३॥	ūcuḥ prāṃjalayaḥ sarve nijāgamanakāraṇam ||3||
तच्छ्रुत्वा ध्यानमालंब्य प्रहस्य जगदीश्वरः ।	tacchrutvā dhyānamālaṃbya prahasya jagadīśvaraḥ |
उवाच वचनं चारु स्मृत्वा बदरीकाश्रमम् ॥४॥	uvāca vacanaṃ cāru smṛtvā badarīkāśramam ||4||
मा भैष्ट गच्छत क्षिप्रं हरेर्बदरिकाश्रमम् ।	mā bhaiṣṭa gacchata kṣipraṃ harerbadarikāśramam |
यस्य निर्देशमात्रेण सद्यः पुण्यं भविष्यति ॥५॥	yasya nirdeśamātreṇa sadyaḥ puṇyaṃ bhaviṣyati ||5||
ततस्ते हर्षवेगेन नमस्कृत्य पितामहम् ।	tataste harṣavegena namaskṛtya pitāmaham |
जग्मुरुत्फुल्लनयना विशालाममितप्रभाम् ॥६॥	jagmurutphullanayanā viśālāmamitaprabhām ||6||
यस्य निर्वेशमात्रेण तत्क्षणाद्विगतेनसः ।	yasya nirveśamātreṇa tatkṣaṇādvigatenasaḥ |
ततो द्विरूपमास्थाय स्वस्थानं ययुरुत्सुकाः ॥७॥	tato dvirūpamāsthāya svasthānaṃ yayurutsukāḥ ||7||
द्रवरूपेण चान्येन पंच तिष्ठंति निर्मलाः ।	dravarūpeṇa cānyena paṃca tiṣṭhaṃti nirmalāḥ |
तेषु स्नात्वा विधानेन कृत्वा नित्यक्रियां शुचिः ॥८॥	teṣu snātvā vidhānena kṛtvā nityakriyāṃ śuciḥ ||8||
तत्तत्तीर्थफलं लब्ध्वा यात्यंते परमं पदम् ।	tattattīrthaphalaṃ labdhvā yātyaṃte paramaṃ padam |
पंचोपवास निरतः पूजयित्वा जनार्दनम् ॥९॥	paṃcopavāsa nirataḥ pūjayitvā janārdanam ||9||
इह भोगान्बहून्भुक्त्वा हरेः सालोक्यमाप्नुयात् ॥१०॥	iha bhogānbahūnbhuktvā hareḥ sālokyamāpnuyāt ||10||
ततस्तु विमलं तीर्थं सोमकुंडाभिधं परम् ।	tatastu vimalaṃ tīrthaṃ somakuṃḍābhidhaṃ param |
तपश्चकार भगवान्सोमो यत्र कलानिधिः ॥११॥	tapaścakāra bhagavānsomo yatra kalānidhiḥ ||11||
स्कन्द उवाच ।	skanda uvāca |
सोमकुण्डस्य माहात्म्यं वद मे वदतां वर ।	somakuṇḍasya māhātmyaṃ vada me vadatāṃ vara |
त्वत्प्रसादादहं श्रोतुमिच्छामि परमेश्वर ॥१२॥	tvatprasādādahaṃ śrotumicchāmi parameśvara ||12||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
पुरात्रितनयः श्रीमान्सोमः संप्राप्य यौवनम्।	purātritanayaḥ śrīmānsomaḥ saṃprāpya yauvanam|
श्रुत्वा स्वर्वासिनां सौख्यं गंधर्वेभ्यो मुहुर्मुहुः ।	śrutvā svarvāsināṃ saukhyaṃ gaṃdharvebhyo muhurmuhuḥ |
तदा स्वपितरं प्रायात्प्रष्टुं तल्लभते कथम् ॥१३॥	tadā svapitaraṃ prāyātpraṣṭuṃ tallabhate katham ||13||
सोम उवाच ।	soma uvāca |
भगवन्सर्वधर्मज्ञ करुणामृतसागर ।	bhagavansarvadharmajña karuṇāmṛtasāgara |
कथं वा लभ्यते स्वर्गः सर्वेषामुत्तमोत्तमः ॥१४॥	kathaṃ vā labhyate svargaḥ sarveṣāmuttamottamaḥ ||14||
ग्रहनक्षत्रताराणामोषधीनां पतिः प्रभो ।	grahanakṣatratārāṇāmoṣadhīnāṃ patiḥ prabho |
स्यामहं येन तं यत्नं कृपया वद मे पितः ॥१५॥	syāmahaṃ yena taṃ yatnaṃ kṛpayā vada me pitaḥ ||15||
अत्रिरुवाच ।	atriruvāca |
तपसाराध्य गोविंदं यमैर्वा नियमैः सुत ।	tapasārādhya goviṃdaṃ yamairvā niyamaiḥ suta |
किं दुर्लभं तु साधूनामिह लोके परत्र च ॥१६॥	kiṃ durllabhaṃ tu sādhūnāmiha loke paratra ca ||16||
ततस्तु नारदाच्छ्रुत्वा क्षेत्रं परमनिर्मलम् ।	tatastu nāradācchrutvā kṣetraṃ paramanirmalam |
जगाम बदरीं नत्वा पितरं दिशमुत्तराम् ॥१७॥	jagāma badarīṃ natvā pitaraṃ diśamuttarām ||17||
तत्र गत्वा फलैर्मेध्यैर्विष्णोः पूजामकल्पयत् ।	tatra gatvā phalairmedhyairviṣṇoḥ pūjāmakalpayat |
जजाप परमं जाप्यमष्टाक्षरं मनोहरम् ॥१८॥	jajāpa paramaṃ jāpyamaṣṭākṣaraṃ manoharam ||18||
अष्टाशीतिसहस्राणि वर्षाणि भगवत्परम् ।	aṣṭāśītisahasrāṇi varṣāṇi bhagavatparam |
तपस्तेपेऽतिपरमं सर्वलोकभयावहम् ॥१९॥	tapastepe:'tiparamaṃ sarvalokabhayāvaham ||19||
ततस्तुष्टः समागत्य भगवान्भक्तवत्सलः ।	tatastuṣṭaḥ samāgatya bhagavānbhaktavatsalaḥ |
उवाच सोमं विधिवद्वरं वरय सुव्रत ॥२०॥	uvāca somaṃ vidhivadvaraṃ varaya suvrata ||20||
ततः सोमः समुत्थाय नमस्कृत्य पुनःपुनः ।	tataḥ somaḥ samutthāya namaskṛtya punaḥpunaḥ |

ग्रहनक्षत्रताराणामोषधीनामहं पतिः ।
द्विजानामपि सर्वेषां भूयासं ते प्रसादतः ॥२१॥
हरिरुवाच ।
वरमन्यं वृणुष्वातो दुर्लभं त्वं भवादृशाम् ।
वरान्नो वरयामास तदा तं हिमजात्मज ॥२२॥
ततोऽतिविमनाः सोमः पुनस्तेपे तपो महत् ।
त्रिंशद्वर्षसहस्राणि देवमानेन पुत्रक ॥२३॥
तदासौ करुणापूर्णहृदयो भगवानगात् ।
वरं वरय भद्रं ते वरदोऽहं तवाग्रतः ।
सोमस्तु तादृशं वव्रे तच्छ्रुत्वान्तर्द्दधे हरिः॥२४॥
ततोऽतिविमनाः सोमः पुनस्तेपे तपो महत्।
चत्वारिंशत्सहस्राणि तपस्तप्तं सुदुष्करम् ॥२५॥
ततस्तुष्टो हरिः साक्षाच्छंखचक्रगदाधरः ।
उवाच वचनं चारु सोमं श्रांतं तपोनिधिम् ॥२६॥
उत्तिष्ठोत्तिष्ठ भद्रं ते वरं वरय सुव्रत ।
तपसाराधितो नूनं त्वयाहं तपसां निधिः ॥२७॥
सोम उवाच ।
यदि तुष्टो भवान्मह्यं भगवान्वरदर्षभः ।
ग्रहनक्षत्रताराणामाधिपत्यं प्रयच्छ मे ।
तथौषधीनां विप्राणां यामिन्याश्च जगत्पते ॥२८॥
श्रीभगवानुवाच ।
दुर्लभं प्रार्थितं वत्स वितरामि तथाप्यहम् ।
एवमस्तु ततः सर्वे समागत्य दिवौ कसः ।
अभिषिक्तवंतो विधिवत्सोमं राजानमादृताः ॥२९॥
ततो विमानमारूढो रथेन शुभ्रवाससा ।
अभिष्टुतः सुरैरभूद्दिवं गतो निशाकरः ॥३०॥
ततः प्रभृति तीर्थं तत्सोमकुंडेति दुर्लभम् ।
यद्दृष्टिमात्रान्मनुजा गतदोषा भवंति हि ॥३१॥
यदुपस्पर्शनाद्यांति सोमलोकं विनिंदिताः ।
यत्र स्नात्वा विधानेन संतर्प्य पितृदेवताः ॥३२॥
सोमलोकं विनिर्भिद्य विष्णुलोकं प्रपद्यते ।
उपवासत्रयं कृत्वा पूजयित्वा जनार्द्दनम् ॥३३॥
न तेषां पुनरावृत्तिः कल्पकोटिशतैरपि ।
त्रिरात्रेण स्थितो भूत्वा पूजयित्वा जनार्द्दनम् ।
जपं कुर्वन्विशेषेण मंत्रसिद्धिः प्रजायते ॥३४॥
कर्मणा मनसा वाचा यत्कृतं पातकं नृभिः ।
तत्सर्वं क्षयमायाति सोमकुंडेक्षणादिह ॥३५॥
ततस्तु द्वादशादित्यतीर्थं पापहरं परम् ।
यत्र तप्त्वा पुनः कृच्छ्रं काश्यपः सूर्यतां ययौ ॥३६॥
दुर्लभं त्रिषु लोकेषु तपःसिद्ध्येककारणम् ।
रविवारेषु सप्तम्यां संक्रात्यां विधिवन्नरः ।
सप्तजन्मकृतात्पापात्स्नानमात्रेण शुद्ध्यति ॥३७॥
पाराकं विधिवत्कृत्वा पूजनीयो जनार्द्दनः ।
सूर्यलोके सुखं भुक्त्वा विष्णुलोके महीयते ॥३८॥
महारोगाभिभूतस्तु स्नात्वा पीत्वा जलं शुचिः ।
रोगमुक्तोऽचिरादेव नात्र कार्या विचारणा ॥३९॥
चतुःस्रोतं परं तीर्थं विलोचनमनोहरम् ।
धर्मार्थकाममोक्षास्ते तिष्ठंति द्रवरूपिणः ॥४०॥

grahanakṣatratārāṇāmoṣadhīnāmahaṃ patiḥ |
dvijānāmapi sarveṣāṃ bhūyāsaṃ te prasādataḥ ||21||
hariruvāca |
varamanyaṃ vṛṇuṣvāto durllabhaṃ tvaṃ bhavādṛśām |
varānno varayāmāsa tadā taṃ himajātmaja ||22||
tato:'tivimanāḥ somaḥ punastepe tapo mahat |
triṃśadvarṣasahasrāṇi devamānena putraka ||23||
tadāsau karuṇāpūrṇahṛdayo bhagavānagāt |
varaṃ varaya bhadraṃ te varado:'haṃ tavāgrataḥ |
somastu tādṛśaṃ vavre tacchrutvāntarddadhe hariḥ||24||
tato:'tivimanāḥ somaḥ punastepe tapo mahat|
catvāriṃśatsahasrāṇi tapastaptaṃ suduṣkaram ||25||
tatastuṣṭo hariḥ sākṣācchaṃkhacakragadādharaḥ |
uvāca vacanaṃ cāru somaṃ śrāṃtaṃ taponidhim ||26||
uttiṣṭhottiṣṭha bhadraṃ te varaṃ varaya suvrata |
tapasārādhito nūnaṃ tvayāhaṃ tapasāṃ nidhiḥ ||27||
soma uvāca |
yadi tuṣṭo bhavānmahyaṃ bhagavānvaradarṣabhaḥ |
grahanakṣatratārāṇāmādhipatyaṃ prayaccha me |
tathauṣadhīnāṃ viprāṇāṃ yāminyāśca jagatpate ||28||
śrībhagavānuvāca |
durllabhaṃ prārthitaṃ vatsa vitarāmi tathāpyaham |
evamastu tataḥ sarve samāgatya divau kasaḥ |
abhiṣiktavaṃto vidhivatsomaṃ rājānamādṛtāḥ ||29||
tato vimānamārūḍho rathena śubhravāsasā |
abhiṣṭutaḥ surairabhūddivaṃ gato niśākaraḥ ||30||
tataḥ prabhṛti tīrthaṃ tatsomakuṃḍeti durllabham |
yaddṛṣṭimātrānmanujā gatadoṣā bhavaṃti hi ||31||
yadupasparśanādyāṃti somalokaṃ viniṃditāḥ |
yatra snātvā vidhānena saṃtarpya pitṛdevatāḥ ||32||
somalokaṃ vinirbhidya viṣṇulokaṃ prapadyate |
upavāsatrayaṃ kṛtvā pūjayitvā janārddanam ||33||
na teṣāṃ punarāvṛttiḥ kalpakoṭiśatairapi |
trirātreṇa sthito bhūtvā pūjayitvā janārddanam |
japaṃ kurvanviśeṣeṇa maṃtrasiddhiḥ prajāyate ||34||
karmaṇā manasā vācā yatkṛtaṃ pātakaṃ nṛbhiḥ |
tatsarvaṃ kṣayamāyāti somakuṃḍekṣaṇādiha ||35||
tatastu dvādaśādityatīrthaṃ pāpaharaṃ param |
yatra taptvā punaḥ kṛcchraṃ kāśyapaḥ sūryatāṃ yayau ||36||
durllabhaṃ triṣu lokeṣu tapaḥsiddhyekakāraṇam |
ravivāreṣu saptamyāṃ saṃkrātyāṃ vidhivannaraḥ |
saptajanmakṛtātpāpātsnānamātreṇa śuddhyati ||37||
pārākaṃ vidhivatkṛtvā pūjanīyo janārddanaḥ |
sūryaloke sukhaṃ bhuktvā viṣṇuloke mahīyate ||38||
mahārogābhibhūtastu snātvā pītvā jalaṃ śuciḥ |
rogamukto:'cirādeva nātra kāryā vicāraṇā ||39||
catuḥsrotaṃ paraṃ tīrthaṃ vilocanamanoharam |
dharmārthakāmamokṣāste tiṣṭhaṃti dravarūpiṇaḥ ||40||

हरेराज्ञानुसारेण क्षेत्रेऽस्मिन्वैष्णवे स्वयम् ।	harerājñānusāreṇa kṣetre:'sminvaiṣṇave svayam |
पुरुषार्था द्रवीभूता भूतानां मुक्तिहेतवः ॥४१॥	puruṣārthā dravībhūtā bhūtānāṃ muktihetavaḥ ||41||
पूर्वादिदिक्षु क्रमसन्निविष्टा धर्मप्रधाना इव रूपभाजः ।	pūrvādidikṣu kramasanniviṣṭā dharmapradhānā iva rūpabhājaḥ |
भजंति ये तान्क्रमसन्निविष्टान्प्रसन्नतैषां	bhajaṃti ye tānkramasanniviṣṭānprasannataiṣāṃ
सततं भवेद्धि ॥४२॥	satataṃ bhaveddhi ||42||
नान्यत्र क्षेत्रे मिलिताः कथंचिच्चत्वार एते त्रिदशैरलभ्याः ।	nānyatra kṣetre militāḥ kathaṃciccatvāra ete tridaśairalabhyāḥ |
तानग्रिमं जन्म जवेन लब्ध्वा	tānagrimaṃ janma javena labdhvā
पश्यंति पूर्वार्जितपुण्यपुंजाः ॥४३॥	paśyaṃti pūrvārjitapuṇyapuṃjāḥ ||43||
ये दुर्जना दुर्जनसंगभाजः	ye durjanā durjanasaṃgabhājaḥ
क्षमार्जवप्राणजयप्रधानाः ।	kṣamārjavaprāṇajayapradhānāḥ |
क्रीडामृगा ग्राम्यवधूजनानां	krīḍāmṛgā grāmyavadhūjanānāṃ
न ते प्रपश्यंत्यचिरात्पुमर्थान्॥४४॥	na te prapaśyaṃtyacirātpumarthān||44||
तथैव पश्यंत्यचिरेण	tathaiva paśyaṃtyacireṇa
तत्त्वज्ञानैकहेतूनपि तान्पुमर्थान् ॥४५॥	tattvajñānaikahetūnapi tānpumarthān ||45||
अत्र ब्रह्मादयो देवा ऋषयश्च तपोधनाः ।	atra brahmādayo devā ṛṣayaśca tapodhanāḥ |
पर्वणि प्रयताः स्नातुं समायांति षडानन ॥४६॥	parvaṇi prayatāḥ snātuṃ samāyāṃti ṣaḍānana ||46||
ततः सत्यपदंनाम तीर्थं सर्वमनोहरम् ।	tataḥ satyapadaṃnāma tīrthaṃ sarvamanoharam |
त्रिकोणाकारमेवैतत्कुंडं कल्मषनाशनम् ।	trikoṇākāramevaitatkuṃḍaṃ kalmaṣanāśanam |
एकादश्यां हरिस्तत्र स्वयमायाति पावने ॥४७॥	ekādaśyāṃ haristatra svayamāyāti pāvane ||47||
तत्पश्चादृषयः सर्वे मुनयश्च तपोधनाः ।	tatpaścādṛṣayaḥ sarve munayaśca tapodhanāḥ |
स्नातुमायांति विधिवत्कुंडे सत्यपदाभिधे ॥४८॥	snātumāyāṃti vidhivatkuṃḍe satyapadābhidhe ||48||
गंधर्वाप्सरसां यत्र मध्याह्ने हरिवासरे ।	gaṃdharvāpsarasāṃ yatra madhyāhne harivāsare |
गानं शृण्वंति विरलाः सत्यव्रतपरायणाः ॥४९॥	gānaṃ śṛṇvaṃti viralāḥ satyavrataparāyaṇāḥ ||49||
दर्शनाद्यस्य तीर्थस्य पातकानि महांत्यपि ।	darśanādyasya tīrthasya pātakāni mahāṃtyapi |
पलायंते भयेनैव सिंहं दृष्ट्वा मृगा इव ॥५०॥	palāyaṃte bhayenaiva siṃhaṃ dṛṣṭvā mṛgā iva ||50||
स्वशाखोक्तविधानेन स्नानं कृत्वा विचक्षणः ।	svaśākhoktavidhānena snānaṃ kṛtvā vicakṣaṇaḥ |
सत्यलोकमवाप्नोति ततो नैःश्रेयसं पदम् ॥५१॥	satyalokamavāpnoti tato naiḥśreyasaṃ padam ||51||
अहोरात्रं शुचिर्भूत्वा उपोष्य च जनार्दनम् ।	ahorātraṃ śucirbhūtvā upoṣya ca janārddanam |
पूजयित्वा यथाशक्त्या स जीवन्मुक्तिभाजनः ॥५२॥	pūjayitvā yathāśaktyā sa jīvanmuktibhājanaḥ ||52||
ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च त्रिकोणस्थाः समाहिताः ।	brahmā viṣṇuśca rudraśca trikoṇasthāḥ samāhitāḥ |
तपः कुर्वंत्यनुदिनं सर्वलोकादितोषणम् ॥५३॥	tapaḥ kurvaṃtyanudinaṃ sarvalokāditoṣaṇam ||53||
त्रिकोणमंडितं तीर्थं नाम्ना सत्यपदप्रदम् ।	trikoṇamaṃḍitaṃ tīrthaṃ nāmnā satyapadapradam |
दर्शनीयं प्रयत्नेन सर्वपापमुमुक्षुभिः ॥५४॥	darśanīyaṃ prayatnena sarvapāpamumukṣubhiḥ ||54||
जपं तपो हरिस्तोत्रं पूजां स्तुत्यभिवंदनम् ।	japaṃ tapo haristotraṃ pūjāṃ stutyabhivaṃdanam |
माहात्म्यं कुर्वतां वक्तुं ब्रह्मणापि न शक्यते ॥५५॥	māhātmyaṃ kurvatāṃ vaktuṃ brahmaṇāpi na śakyate ||55||
ततोऽतिविमलं नाम नरनारायणाश्रमम् ।	tato:'tivimalaṃ nāma naranārāyaṇāśramam |
द्विविधं दृश्यते तत्र पाथः परमनिर्मलम् ॥५६॥	dvividhaṃ dṛśyate tatra pāthaḥ paramanirmalam ||56||
उभाभ्यामुभयोः प्रीतिर्भवतीति विनिश्चितम् ।	ubhābhyāmubhayoḥ prītirbhavatīti viniścitam |
तत्र स्नात्वा प्रयत्नेन पूजयित्वा जनार्दनम् ।	tatra snātvā prayatnena pūjayitvā janārddanam |
सर्वपापविनिर्मुक्तस्तत्क्षणान्नात्र संशयः ॥५७॥	sarvapāpavinirmuktastatkṣaṇānnātra saṃśayaḥ ||57||
ततो नारायणावासशिखरे विमलाकृति ।	tato nārāyaṇāvāsaśikhare vimalākṛti |
तीर्थं पवित्रमुर्वश्या अभिव्यक्तिकरं भवेत् ॥५८॥	tīrthaṃ pavitramurvaśyā abhivyaktikaraṃ bhavet ||58||
स्कन्द उवाच ।	skanda uvāca |
अभिव्यक्तिः कथं तस्या उर्वश्याः शिखरे पितः ।	abhivyaktiḥ kathaṃ tasyā urvaśyāḥ śikhare pitaḥ |
किं पुण्यं किं फलं तत्र परं कौतूहलं वद ॥५९॥	kiṃ puṇyaṃ kiṃ phalaṃ tatra paraṃ kautūhalaṃ vada ||59||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
धर्मस्यपत्नी मूर्त्यासीत्तस्यां जातौ षडानन ।	dharmasyapatnī mūrtyāsīttasyāṃ jātau ṣaḍānana |
नरनारायणौ साक्षाद्भगवानेव केवलम् ॥६०॥	naranārāyaṇau sākṣādbhagavāneva kevalam ||60||

पित्रोराज्ञामनुप्राप्य तपोऽर्धं कृतमानसौ ।	pitrorājñāmanuprāpya tapo:'rdhaṃ kṛtamānasau |
उभयोर्नगयोस्तौ तु तपोमूर्ती इव स्थितौ ॥६१॥	ubhayornagayostau tu tapomūrtī iva sthitau ||61||
तौ दृष्ट्वा विस्मितः शक्रः प्रेषयामास मन्मथम् ।	tau dṛṣṭvā vismitaḥ śakraḥ preṣayāmāsa manmatham |
सगणं तपसो ध्वंसो यथा स्याद्गन्धमादनम् ॥६२॥	sagaṇaṃ tapaso dhvaṃso yathā syādgandhamādanam ||62||
विक्रम्य विधिवत्ते तु नारायणबलोदयम् ।	vikramya vidhivatte tu nārāyaṇabalodayam |
ज्ञात्वा हतमनस्कास्तानुवाच जगतीपतिः ॥६३॥	jñātvā hatamanaskāstānuvāca jagatīpatiḥ ||63||
हरिरुवाच ।	hariruvāca |
किमर्थमागता यूयमातिथ्यं गृह्यतामिति ॥६४॥	kimarthamāgatā yūyamātithyaṃ gṛhyatāmiti ||64||
इत्युक्त्वा फलमूलानि तेभ्यो दत्त्वोर्वशीं तथा ।	ityuktvā phalamūlāni tebhyo dattvorvaśīṃ tathā |
दत्त्वान्तर्धिमगादेव पश्यतां विघ्नकारिणीम् ॥६५॥	dattvāntardhimagādeva paśyatāṃ vighnakāriṇīm ||65||
ते तु गत्वा दिवं भीते शक्रायोचुर्बलं हरेः ।	te tu gatvā divaṃ bhīte śakrāyocurbalaṃ hareḥ |
शक्रस्तामुर्वशीं प्राप्य हर्षणैकयुतोऽभवत् ॥६६॥	śakrastāmurvaśīṃ prāpya harṣaṇaikayuto:'bhavat ||66||
ततः प्रभृति तत्तीर्थमुर्वशी नामतः पृथक् ।	tataḥ prabhṛti tattīrthamurvaśī nāmataḥ pṛthak |
प्रसिद्धं यत्र भगवान्स्वयमास्ते तपोमयः ॥६७॥	prasiddhaṃ yatra bhagavānsvayamāste tapomayaḥ ||67||
तत्र स्नात्वा विधानेन उपोष्य रजनिद्वयम् ।	tatra snātvā vidhānena upoṣya rajanidvayam |
पूजयित्वा हरिस्तत्र नरो नारायणो भवेत् ॥६८॥	pūjayitvā haristatra naro nārāyaṇo bhavet ||68||
उर्वशीकुण्डमासाद्य कामनावशतो नरः ।	urvaśīkuṇḍamāsādya kāmanāvaśato naraḥ |
उर्वशीलोकमाप्नोति स्नानमात्रेण पुत्रक ॥६९॥	urvaśīlokamāpnoti snānamātreṇa putraka ||69||
सदैव भगवांस्तत्र उर्वशीकुंड सन्निधौ ।	sadaiva bhagavāṃstatra urvaśīkuṃḍa sannidhau |
भूतानां भावयन्भव्यं तपोमूर्तिर्व्यवस्थितः ॥७०॥	bhūtānāṃ bhāvayanbhavyaṃ tapomūrtirvyavasthitaḥ ||70||
आमोदं तदुपरि वै प्रभञ्जनोऽपि	āmodaṃ tadupari vai prabhañjano:'pi
श्रीभर्तुर्वहति पदांबुजैकलब्धम् ।	śrībharturvahati padāṃbujaikalabdham |
यत्संगात्कलियुगकल्मषातुराणामुत्संगे	yatsaṃgātkaliyugakalmaṣāturāṇāmutsaṃge
न भवति पापभारपाकः ॥७१॥	na bhavati pāpabhārapākaḥ ||71||
यत्संगाद्धर्षमुपावहत्पदश्रीनिर्विण्णो गिरिविवरेच्युतैकसेवी ।	yatsaṃgāddharṣamupāvahatpadaśrīnirviṇṇo girivivarecyutaikasevī |
श्रीभर्तुश्चरणयुगं वहन्समन्तादभ्येति	śrībhartuścaraṇayugaṃ vahansamantādabhyeti
प्रशममहस्तपःसमीरे ॥७२॥	praśamamahastapaḥsamīre ||72||
गीर्वाणानुपहसति स्वघेन पूर्णः	gīrvāṇānupahasati svaghena pūrṇaḥ
कीटोऽपिप्रशमितदुर्नयो निरीहः।	kīṭo:'pipraśamitadurnayo nirīhaḥ|
यत्रस्थः कुसुमनिवेदमात्मयोगपर्युष्टं	yatrasthaḥ kusumanivedamātmayogaparyuṣṭaṃ
जहदुपयास्यते पदं तत् ॥७३॥	jahadupayāsyate padaṃ tat ||73||
यत्रेत्वा मुनिमतयो	yatretvā munimatayo
बहिःपदार्थान्नापश्यन्निहितपदांबुजैकभाजः ।	bahiḥpadārthānnāpaśyannihitapadāṃbujaikabhājaḥ |
यत्रस्थः स्वयमपि गोपतिर्जनानामाधत्ते	yatrasthaḥ svayamapi gopatirjanānāmādhatte
स्वपदमनुक्रमागतानाम् ॥७४॥	svapadamanukramāgatānām ||74||
बहूनि संति तीर्थानि गिरौ नारायणाश्रिते ।	bahūni saṃti tīrthāni girau nārāyaṇāśrite |
सर्वपापहराण्याशु तान्यहं वेद नो जनः ॥७५॥	sarvapāpaharāṇyāśu tānyahaṃ veda no janaḥ ||75||
संसारकुहरे घोरे यत्र स्थगितमात्मनः ।	saṃsārakuhare ghore yatra sthagitamātmanaḥ |
उर्वशीकुण्डमासाद्य दिनमेकं वसेन्नरः ॥७६॥	urvaśīkuṇḍamāsādya dinamekaṃ vasennaraḥ ||76||
उर्वशीदक्षिणे भागे आयुधानि जगत्पतेः ।	urvaśīdakṣiṇe bhāge āyudhāni jagatpateḥ |
विद्यंते दर्शनात्तेषां न शस्त्रभयभाग्भवेत् ॥७७॥	vidyaṃte darśanātteṣāṃ na śastrabhayabhāgbhavet ||77||
य इदं शृणुयाद्भक्त्या श्रावयेद्वा समाहितः ।	ya idaṃ śṛṇuyādbhaktyā śrāvayedvā samāhitaḥ |
सर्वपापविनिर्मुक्तः सालोक्यं लभते हरेः ॥७८॥	sarvapāpavinirmuktaḥ sālokyaṃ labhate hareḥ ||78||

इति श्रीस्कांदे महापुराण एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायां
द्वितीये वैष्णवखण्डे बदरिकाश्रममाहात्म्ये शिवकार्त्तिकेयसंवादे
पञ्चधारादितीर्थमाहात्म्यवर्णनंनाम सप्तमोध्यायः ॥७॥

iti śrīskāṃde mahāpurāṇa ekāśītisāhasryāṃ saṃhitāyāṃ
dvitīye vaiṣṇavakhaṇḍe badarikāśramamāhātmye śivakārttikeyasaṃvāde
pañcadhārāditīrthamāhātmyavarṇanaṃnāma saptamodhyāyaḥ \|\|7\|\|

वैष्णवखण्डः ॥३॥ बदरिकाश्रममाहात्म्यम् अध्यायः ॥८॥	vaiṣṇavakhaṇḍaḥ ||3|| badarikāśramamāhātmyam adhyāyaḥ ||8||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
ब्रह्मकुण्डाद्दक्षिणतो नरावासगिरिर्महान् ।	brahmakuṇḍāddakṣiṇato narāvāsagirirmahān |
यत्र भगवता मेरुः स्थापितो लोकसुन्दरः ॥१॥	yatra bhagavatā meruḥ sthāpito lokasundaraḥ ||1||
स्कन्द उवाच ।	skanda uvāca |
कथं भगवता मेरुः स्थापितो नरसन्निधौ ।	kathaṃ bhagavatā meruḥ sthāpito narasannidhau |
महत्कौतूहलं तात कथ्यतां यदि रोचते ॥२॥	mahatkautūhalaṃ tāta kathyatāṃ yadi rocate ||2||
महादेव उवाच ।	mahādeva uvāca |
यदा भगवतो वासो विशालायां समागतः ।	yadā bhagavato vāso viśālāyāṃ samāgataḥ |
देवा महर्षयः सिद्धाः सविद्याधरचारणाः ॥३॥	devā maharṣayaḥ siddhāḥ savidyādharacāraṇāḥ ||3||
विहाय मेरुशृंगाणि भगवद्दर्शनोत्सुकाः ।	vihāya meruśṛṃgāṇi bhagavaddarśanotsukāḥ |
भगवद्दर्शनाह्लादतिरस्कृतसुरालयाः ॥४॥	bhagavaddarśanāhlādatiraskṛtasurālayāḥ ||4||
तदा तु भगवांस्तेषां सुखहेतोः षडानन ।	tadā tu bhagavāṃsteṣāṃ sukhahetoḥ ṣaḍānana |
उत्पाद्य मेरुशृंगाणि करेणैकेन लीलया ।	utpādya meruśṛṃgāṇi kareṇaikena līlayā |
स्थापयामास सर्वेषां भगवान्प्रीतिवर्द्धनः ॥५॥	sthāpayāmāsa sarveṣāṃ bhagavānprītivarddhanaḥ ||5||
ततः सर्वे समालोक्य गिरिं कांचननिर्मितम् ।	tataḥ sarve samālokya giriṃ kāṃcananirmitam |
प्रसन्नास्तुष्टुवुः सर्वे नारायणमनामयम्॥६॥	prasannāstuṣṭuvuḥ sarve nārāyaṇamanāmayam||6||
देवा ऊचुः ।	devā ūcuḥ |
योस्मत्सुखाय भवविश्रमणाय	yosmatsukhāya bhavaviśramaṇāya
बिभ्रल्लीलातनूः कनकशैलमिहानिनाय ।	bibhrallīlātanūḥ kanakaśailamihāninnāya |
जेता सुरार्द्दनशतं त्रिदशैकपक्षस्तस्मै	jetā surārddanaśataṃ tridaśaikapakṣastasmai
विधेम नम उग्रतपःश्रियाय ॥७॥	vidhema nama ugratapaḥśriyāya ||7||
यद्यत्करोति	yadyatkaroti kṛpayā
कृपया कृपणार्तितूलशैलाग्निराश्रितकृदेकविदां वरिष्ठः।	kṛpaṇārtitūlaśailāgnirāśritakṛdekavidāṃ variṣṭhaḥ|
स्वेनैव तेन करणेन स तुष्यतां	svenaiva tena karaṇena sa tuṣyatāṃ
नो यस्यान्वकारि पुरुषेण न केनचिद्वै ॥८॥	no yasyānvakāri puruṣeṇa na kenacidvai ||8||
अस्माकमुन्नतधियां विदधाति सम्यक्छिक्षां	asmākamunnatadhiyāṃ vidadhāti samyakchikṣāṃ
पितेव करुणो निजलाभपूर्णः।	piteva karuṇo nijalābhapūrṇaḥ|
त्रैलोक्यरक्षणविचक्षणदृष्टिपातपूर्णामृतांबुधिरसौ	trailokyarakṣaṇavicakṣaṇadṛṣṭipātapūrṇāmṛtāṃbudhirasau
विपदः प्रपायात् ॥९॥	vipadaḥ prapāyāt ||9||
ऋषय ऊचुः ।	ṛṣaya ūcuḥ |
येनाध्यस्तं भाति समस्तं	yenādhyastaṃ bhāti samastaṃ
जगदेकं क्रीडाभांडं सत्यतयाऽजस्य विभूम्नः ।	jagadekaṃ krīḍābhāṃḍaṃ satyatayā:'jasya vibhūmnaḥ |
भानां वृदं यद्वदनेप्याश्रितमूर्तिस्तस्मै	bhānāṃ vṛdaṃ yadvadanepyāśritamūrtistasmai
नित्यं शाश्वत तुभ्यं प्रणमाम ॥१०॥	nityaṃ śāśvata tubhyaṃ praṇamāma ||10||
सिद्धा ऊचुः ।	siddhā ūcuḥ |
यत्कृपालवत एव महांतः सिद्धिमीयुरितरे भवभाजः ।	yatkṛpālavata eva mahāṃtaḥ siddhimīyuritare bhavabhājaḥ |
तेऽचिरेण भवभीमपयोधिं	te:'cireṇa bhavabhīmapayodhiṃ
तीर्णवंत इति नः सुमनीषा ॥११॥	tīrṇavaṃta iti naḥ sumanīṣā ||11||
विद्याधरा ऊचुः ।	vidyādharā ūcuḥ |
विभो सद्गुणग्राम कल्याणमूर्ते	vibho sadguṇagrāma kalyāṇamūrte
परेशान संमानसंतानहेतो ।	pareśāna saṃmānasaṃtānaheto |
भवत्पादपद्मासवस्वादमत्ताः कृतार्था	bhavatpādapadmāsavasvādamattāḥ kṛtārthā
न चित्रं भवत्यत्र किंचित् ॥१२॥	na citraṃ bhavatyatra kiṃcit ||12||
ततस्तुष्टोऽथ भगवांस्तेषामासीद्दिवौकसाम् ।	tatastuṣṭo:'tha bhagavāṃsteṣāmāsīddivaukasām |
वरं वृणुध्वमित्युक्तास्ते प्रोचुर्वरदर्षभम् ॥१३॥	varaṃ vṛṇudhvamityuktāste procurvaradarṣabham ||13||
परितुष्टो भवान्साक्षाद्देवदेवो रमापतिः ।	parituṣṭo bhavānsākṣāddevadevo ramāpatiḥ |

बदरी न त्वया त्याज्या न च मेरुः कदाचन ॥१४॥	badarī na tvayā tyājyā na ca meruḥ kadācana ||14||
मेरुशृंगं प्रपश्यंति ये जनाः पुण्यभागिनः ।	meruśṛṃgaṃ prapaśyaṃti ye janāḥ puṇyabhāginaḥ |
तेषां वै त्वत्प्रसादेन मेरौ वासः प्रजायताम् ॥१५॥	teṣāṃ vai tvatprasādena merau vāsaḥ prajāyatām ||15||
तत्र भुक्त्वा चिराद्भोगान्भूयादन्ते लयस्त्वयि।	tatra bhuktvā cirādbhogānbhūyādante layastvayi|
एवमस्त्विति चाभाष्य तत्रैवांतर्हितो हरिः ॥१६॥	evamastviti cābhāṣya tatraivāṃtarhito hariḥ ||16||
ततः प्रभृति ते सर्वे मेरुशृंगविहारिणः ।	tataḥ prabhṛti te sarve meruśṛṃgavihāriṇaḥ |
नरनारायणस्यांते पाल्यमाना मुहुर्मुहुः ॥१७॥	naranārāyaṇasyāṃte pālyamānā muhurmuhuḥ ||17||
कदाचिद्दिवि तिष्ठंति कदाचिन्मेरुमध्यतः ।	kadāciddivi tiṣṭhaṃti kadācinmerumadhyataḥ |
निर्विशंका निरुद्वेगा ऋषयश्च तपोधनाः ॥१८॥	nirviśaṃkā nirudvegā ṛṣayaśca tapodhanāḥ ||18||
भगवानपि तत्रैव नररूपेण तिष्ठति।	bhagavānapi tatraiva nararūpeṇa tiṣṭhati|
धनुर्बाणधरः श्रीमांस्तपसा पावकोपमः ।	dhanurbāṇadharaḥ śrīmāṃstapasā pāvakopamaḥ |
आनंदमृषिवृंदस्य जनयंस्तप आस्थितः ॥१९॥	ānaṃdamṛṣivṛṃdasya janayaṃstapa āsthitaḥ ||19||
ततस्तु परमं तीर्थं लोकपालाभिवंदितम् ।	tatastu paramaṃ tīrthaṃ lokapālābhivaṃditam |
यत्र संस्थापयामास लोकपालान्हरिः स्वयम् ॥२०॥	yatra saṃsthāpayāmāsa lokapālānhariḥ svayam ||20||
स्कंद उवाच ।	skaṃda uvāca |
कथं भगवता तत्र लोकपालाश्च स्थापिताः ।	kathaṃ bhagavatā tatra lokapālāśca sthāpitāḥ |
महत्कौतूहलं तात कथयस्व महामते ॥२१॥	mahatkautūhalaṃ tāta kathayasva mahāmate ||21||
शिव उवाच ।	śiva uvāca |
एकदा मेरुमध्यस्थाश्रयानिह हरन्हरिः।	ekadā merumadhyasthāśrayāniha haranhariḥ|
देवानामृषिमुख्यानां चरितं द्रष्टुमुद्यतः ॥२१॥	devānāmṛṣimukhyānāṃ caritaṃ draṣṭumudyataḥ ||21||
तं दृष्ट्वा सहसोत्थाय नमस्कृत्य दिवौकसः ।	taṃ dṛṣṭvā sahasotthāya namaskṛtya divaukasaḥ |
ऊचुस्ते विनयात्सर्वे प्रसीद भगवन्विभो ॥२३॥	ūcuste vinayātsarve prasīda bhagavanvibho ||23||
क्षणं विश्राम्य विधिवद्दृष्ट्वा तां विरलां भुवम् ।	kṣaṇaṃ viśrāmya vidhivaddṛṣṭvā tāṃ viralāṃ bhuvam |
सान्निध्यमृषिदेवानामयुक्तं भावयन्मिथः ॥२४॥	sānnidhyamṛṣidevānāmayuktaṃ bhāvayanmithaḥ ||24||
ततः प्रहस्य भगवानुवाच मधुसूदनः ।	tataḥ prahasya bhagavānuvāca madhusūdanaḥ |
लोकपालान्समाहूय नात्र स्थेयं भवद्विधैः ॥२५॥	lokapālānsamāhūya nātra stheyaṃ bhavadvidhaiḥ ||25||
ऋषयस्तापसाः सिद्धाः सस्त्रीका निवसंति हि ।	ṛṣayastāpasāḥ siddhāḥ sastrīkā nivasaṃti hi |
भवद्विधानामास्थानं पुरेव कल्पितं मया ॥२६॥	bhavadvidhānāmāsthānaṃ pureva kalpitaṃ mayā ||26||
ततः स त्वरितो गत्वा रम्ये गिरिवरे हरिः ।	tataḥ sa tvarito gatvā ramye girivare hariḥ |
लोकपालान्समाहूय स्थापयामास तान्गुह ॥२७॥	lokapālānsamāhūya sthāpayāmāsa tānguha ||27||
तत्रैव शैलदंडेन हत्वाग्निं जलकांक्षया ।	tatraiva śailadaṃḍena hatvāgniṃ jalakāṃkṣayā |
क्रीडापुष्करणीं तेषां निर्ममे सुमनोहराम ॥२८॥	krīḍāpuṣkaraṇīṃ teṣāṃ nirmame sumanoharāma ||28||
सस्त्रीका यत्र गीर्वाणा विचरंति निजेच्छया ।	sastrīkā yatra gīrvāṇā vicaraṃti nijecchayā |
गायंति स्वनुमोदंति गंधर्वास्त्रिदिवौकसाम् ॥२९॥	gāyaṃti svanumodaṃti gaṃdharvāstridivaukasām ||29||
वनानि कुसुमामोदरम्याणि परितोषतः ।	vanāni kusumāmodaramyāṇi paritoṣataḥ |
दिनानि यत्र गच्छंति क्षणप्रायाणि देहिनाम् ॥३०॥	dināni yatra gacchaṃti kṣaṇaprāyāṇi dehinām ||30||
भगवानपि तत्रैव तेषामानंदमावहन्।	bhagavānapi tatraiva teṣāmānaṃdamāvahan|
द्वादश्यां पौर्णमास्यां च स्वयमायाति मज्जने ॥३१॥	dvādaśyāṃ paurṇamāsyāṃ ca svayamāyāti majjane ||31||
तत्पश्चादृषयः सर्वे मुनयश्च तपोधनाः ।	tatpaścādṛṣayaḥ sarve munayaśca tapodhanāḥ |
यत्र स्नात्वा विधानेन गुह मध्याह्नकालतः ।	yatra snātvā vidhānena guha madhyāhnakālataḥ |
असंगं परमं ज्योतिर्जले पश्यंति चक्षुषा ॥३२॥	asaṃgaṃ paramaṃ jyotirjale paśyaṃti cakṣuṣā ||32||
सर्वतीर्थावगाहेन यत्फलं परिकीर्तितम् ।	sarvatīrthāvagāhena yatphalaṃ parikīrtitam |
तत्फलं तत्क्षणादेव दण्डपुष्करिणीक्षणात् ॥३३॥	tatphalaṃ tatkṣaṇādeva daṇḍapuṣkariṇīkṣaṇāt ||33||
यत्र काम्यानि कर्माणि सफलानि मनीषिणाम् ।	yatra kāmyāni karmāṇi saphalāni manīṣiṇām |
यत्र पिंडप्रदानेन गयातोऽष्टगुणं फलम् ॥३४॥	yatra piṃḍapradānena gayāto:'ṣṭaguṇaṃ phalam ||34||
यज्ञो दानं तपः कर्म सर्वमक्षयमुच्यते।	yajño dānaṃ tapaḥ karma sarvamakṣayamucyate|
द्वादश्यां शुक्लपक्षस्य ज्येष्ठे मासि षडानन ॥३५॥	dvādaśyāṃ śuklapakṣasya jyeṣṭhe māsi ṣaḍānana ||35||
तत्र स्नात्वा विधानेन कृतकृत्यो भवेद्यतः ।	tatra snātvā vidhānena kṛtakṛtyo bhavedyataḥ |

बदरीतीर्थमध्ये तु गुप्तमेतत्सुरोत्तमैः ।
न वाच्यं यत्र कुत्रापि तव प्रीत्या मयोदितम् ॥३६॥
वक्तव्यं किमिह बहु प्रभूतपुण्याः
पश्यंति प्रथितमिदं सुरैकगुप्तम् ।
नान्येषां कथमपि चेतसि प्रसंगाद्देवैः
स्यादनुदिनचिंतितं गुहैतत् ॥३७॥
येषां वै भगवति चेत्समग्रकर्म
स्वाध्यायाभ्यसनविधिक्रमेण जातम् ।
पश्यंति त्रिभुवनदुर्लभं सुतीर्थं
दंडोदं न भवति चान्यथा सुदृष्टम् ॥३८॥
दंडोदकात्परं तीर्थं न विष्णोः सदृशोऽमरः ।
विशालासदृशं क्षेत्रं न भूतं न भविष्यति ॥३९॥
सेवनीया प्रयत्नेन विशाला च विचक्षणैः ।
य इच्छेत्सततं धाम भगवत्पार्श्ववर्ति वै ॥४०॥
स्कंद उवाच ।
गंगामाश्रित्य तीर्थानि कानि संतीह सत्पदे ।
श्रेयस्कराणि भूरीणि संक्षेपात्तानि मे वद ॥४१॥
महादेव उवाच ।
गंगायां यत्र संयोगो मानसोद्भेदसन्निधौ ।
तत्तीर्थं विमलं पुण्यं प्रयागादधिकं महत् ॥४२॥
त्रिंशद्वर्षसहस्राणि वायुभोजनतो भवेत् ।
तत्फलं स्नानमात्रेण गंगायाः संगमे नृणाम् ॥४३॥
संगमाद्दक्षिणे भागे धर्मक्षेत्रं प्रकीर्तितम् ।
यत्र मूर्त्या श्रुतौ जातौ नरनारायणावृषी ॥४४॥
तत्क्षेत्रं पावनं मर्त्ये सर्वेषामुत्तमोत्तमम् ।
धर्मस्तत्रैव भगवांश्चतुष्पादवतिष्ठति ॥४५॥
यत्र यज्ञास्तपो दानं यत्किंचित्क्रियते नृभिः ।
तत्पुण्यस्य क्षयो नास्ति कल्पकोटिशतैरपि ॥४६॥
ततो दक्षिणदिग्भाग उर्वशी संगमाभिधम् ।
सर्वपापहरं पुंसां स्नानमात्रेण देहिनाम् ॥४७॥
कूर्मोद्धारस्ततः साक्षाद्धरिभक्त्येकसाधनम् ।
स्नानमात्रेण भूतानां सत्त्वशुद्धिः प्रजायते ॥४८॥
ब्रह्मावर्त्तस्ततः साक्षाद्ब्रह्मलोकैककारणम् ।
दर्शनादेव तीर्थस्य सर्वपापक्षयो भवेत् ॥४९॥
बहूनि संति तीर्थानि दुर्गम्यानीह देहिनाम् ।
संक्षेपात्कथितं वत्स तवादरवशादिदम् ॥५०॥
य इदं शृणुयान्नित्यं श्रावयेद्वा समाहितः ।
सर्वपापविनिर्मुक्तः पदं विष्णोः प्रपद्यते ॥५१॥
राजा विजयमाप्नोति सुतार्थी लभते सुतम् ।
कन्यार्थी लभते कन्यां कन्या विंदति सत्पतिम् ॥५२॥
धनार्थी धनमाप्नोति सर्वकामैकसाधनम् ॥५३॥
मासमात्रं नरो भक्त्या शृणुयाद्यः समाहितः ।
तस्याभीष्टसमावाप्तिर्दुर्लभोपि न संशयः ॥५४॥
आधिव्याधिभयं घोरं दारिद्र्य कलहं तथा ।
यस्य गेहेषु माहात्म्यं तत्रैतानि न कर्हिचित् ॥५५॥
नापमृत्युर्न सर्पादि दौर्भाग्यं चापि वर्तते ।
दुःस्वप्नग्रहपीडा च परराष्ट्रभयं तथा ॥५६॥
युद्धे यात्राप्रयाणे च पठनीयं प्रयत्नतः ।

badarītīrthamadhye tu guptametatsurottamaiḥ |
na vācyaṃ yatra kutrāpi tava prītyā mayoditam ||36||
vaktavyaṃ kimiha bahu prabhūtapuṇyāḥ
paśyaṃti prathitamidaṃ suraikaguptam |
nānyeṣāṃ kathamapi cetasi prasaṃgāddevaiḥ
syādanudinaciṃtitaṃ guhaitat ||37||
yeṣāṃ vai bhagavati cetsamagrakarma
svādhyāyābhyasanavidhikrameṇa jātam |
paśyaṃti tribhuvanadurllabhaṃ sutīrthaṃ
daṃḍodaṃ na bhavati cānyathā sudṛṣṭam ||38||
daṃḍodakātparaṃ tīrthaṃ na viṣṇoḥ sadṛśo:'maraḥ |
viśālāsadṛśaṃ kṣetraṃ na bhūtaṃ na bhaviṣyati ||39||
sevanīyā prayatnena viśālā ca vicakṣaṇaiḥ |
ya icchetsatataṃ dhāma bhagavatpārśvavarti vai ||40||
skaṃda uvāca |
gaṃgāmāśritya tīrthāni kāni saṃtīha satpade |
śreyaskarāṇi bhūrīṇi saṃkṣepāttāni me vada ||41||
mahādeva uvāca |
gaṃgāyāṃ yatra saṃyogo mānasodbhedasannidhau |
tattīrthaṃ vimalaṃ puṇyaṃ prayāgādadhikaṃ mahat ||42||
triṃśadvarṣasahasrāṇi vāyubhojanato bhavet |
tatphalaṃ snānamātreṇa gaṃgāyāḥ saṃgame nṛṇām ||43||
saṃgamāddakṣiṇe bhāge dharmakṣetraṃ prakīrtitam |
yatra mūrtyā śrutau jātau naranārāyaṇāvṛṣī ||44||
tatkṣetraṃ pāvanaṃ martye sarveṣāmuttamottamam |
dharmastatraiva bhagavāṃścatuṣpādavatiṣṭhati ||45||
yatra yajñāstapo dānaṃ yatkiṃcitkriyate nṛbhiḥ |
tatpuṇyasya kṣayo nāsti kalpakoṭiśatairapi ||46||
tato dakṣiṇadigbhāga urvaśī saṃgamābhidham |
sarvapāpaharaṃ puṃsāṃ snānamātreṇa dehinām ||47||
kūrmoddhārastataḥ sākṣāddharibhaktyekasādhanam |
snānamātreṇa bhūtānāṃ sattvaśuddhiḥ prajāyate ||48||
brahmāvarttastataḥ sākṣādbrahmalokaikakāraṇam |
darśanādeva tīrthasya sarvapāpakṣayo bhavet ||49||
bahūni saṃti tīrthāni durgamyānīha dehinām |
saṃkṣepātkathitaṃ vatsa tavādaravaśādidam ||50||
ya idaṃ śṛṇuyānnityaṃ śrāvayedvā samāhitaḥ |
sarvapāpavinirmuktaḥ padaṃ viṣṇoḥ prapadyate ||51||
rājā vijayamāpnoti sutārthī labhate sutam |
kanyārthī labhate kanyāṃ kanyā viṃdati satpatim ||52||
dhanārthī dhanamāpnoti sarvakāmaikasādhanam ||53||
māsamātraṃ naro bhaktyā śṛṇuyādyaḥ samāhitaḥ |
tasyābhīṣṭasamāvāptirdurlabhopi na saṃśayaḥ ||54||
ādhivyādhibhayaṃ ghoraṃ dāridrya kalahaṃ tathā |
yasya geheṣu māhātmyaṃ tatraitāni na karhicit ||55||
nāpamṛtyurna sarpādi daurbhāgyaṃ cāpi vartate |
duḥsvapnagrahapīḍā ca pararāṣṭrabhayaṃ tathā ||56||
yuddhe yātrāprayāṇe ca paṭhanīyaṃ prayatnataḥ |

विवाहे च विवादे च शुभकर्मणि यत्नतः ॥५७॥	vivāhe ca vivāde ca śubhakarmaṇi yatnataḥ ||57||
पूर्णं वाऽध्यायमात्रं वा तदर्धं वा विचक्षणैः ।	pūrṇaṃ vā:'dhyāyamātraṃ vā tadardhaṃ vā vicakṣaṇaiḥ |
सर्वकार्यप्रसिद्धिः स्यान्नात्र कार्या विचारणा ॥५८॥	sarvakāryaprasiddhiḥ syānnātra kāryā vicāraṇā ||58||

इति श्रीस्कान्दे महापुराण एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायां द्वितीये
वैष्णवखण्डे बदरिकाश्रममाहात्म्ये शिवकार्त्तिकेयसंवादे बदरिकाश्रमे
मेरुसंस्थापनतीर्थलोकपालतीर्थदंडपुष्करिणीतीर्थधर्मक्षेत्रादिविविधतीर्थक्षेत्रमाहात्म्य
वर्णनंनामाष्टमोऽध्यायः ॥८॥ ॥छ॥

iti śrīskānde mahāpurāṇa ekāśītisāhasryāṃ saṃhitāyāṃ dvitīye
vaiṣṇavakhaṇḍe badarikāśramamāhātmye śivakārttikeyasaṃvāde badarikāśrame
merusaṃsthāpanatīrthalokapālatīrthadaṃḍapuṣkariṇītīrthadharmakṣetrādivividhatīrthakṣetramāhātmya
varṇanaṃnāmāṣṭamo:'dhyāyaḥ ||8|| ||cha||